

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
7 Ekim 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, yeni yasama yılının hayırlara vesile olmasını niyaz ettiğine, BM Genel Kurulu Başkanlığını devralan Komisyonun eski Başkanı İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a başarılar dilediğine, coronavirüsle mücadelede emeği geçenlere teşekkür ettiğine, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ konusunda yaşanan süreç ile Doğu Akdeniz'deki gelişmelerle ilgili olarak TBMM'nin ve devletin aldığı tutuma ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, pandemi nedeniyle basın mensuplarının ve danışmanların toplantı salonunda bulunmamları gerektiğine ve ikram yapılmamasına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklamasına

4.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin ve Adana Milletvekili

Tulay Hatmoğulları Oruç'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, pandemi nedeniyle toplantının daha büyük salonda yapılması gerektiğine, başkanvekilliklerinden birinin muhalefete verilmesinin ve Türkiye'nin çıkarlarının korunması konusunda yapılan görüşmelerde yürütme organının Meclisi yanına almasının daha iyi olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

2.-Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki kriz konusunda HDP olarak neden farklı düşündükleriyle ilgili, Komisyonu bilgilendirmek istediklerine ilişkin açıklaması

3.- İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin, Azerbaycan konusunda Komisyon olarak yapılabileceklerle, dış politika çalışmalarında Komisyonun etkili olması gerektiğine ve dış basında Türkiye'yle ilgili bültenlerin Meclis bünyesinde olmasının faydalı olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

4.- Adana Milletvekili Tulay Hatmoğulları Oruç'un, 1 Ekim 2020'den itibaren Türkiye menşeli ürünlere Suudi Arabistan tarafından ambargo uygulanacağını kamuoyuna yansıdığına ve konunun gündeme alınarak Komisyon tarafından bir çalışmanın yürütülmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2982)

2.- Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981)

3.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2819)

4.- Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Ulusal Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasında Geçici Serbest Ticaret Anlaşması ile Kurulan Ortak Komite'nin; Temel Tarım Ürünleri ve İşlenmiş Tarım Ürünleri ile Balıkçılık Ürünlerinde Taviz Değişimine Dair Protokol I'e Ait Tablo I'in Tadili Hakkında 1/2020 Sayılı Kararı ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması'nın "Menşeli Ürünler" Kavramının Tanımı ve İdari İş Birliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sinin Tadili Hakkında 2/2020 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/3003)

5.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunmasına ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/3055)

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

1'inci Toplantı

7 Ekim 2020 arőamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışışleri Komisyonu saat 11.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç,

Yeni yasama yılının hayırlara vesile olmasını niyaz ettiğine, BM Genel Kurulu Başkanlığını devralan Komisyonun eski Başkanı İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a başarılar dilediğine, coronavirüsle mücadelede emeği geçenlere teşekkür ettiğine, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ konusunda yaşanan süreç ile Doğu Akdeniz'deki gelişmelerle ilgili olarak TBMM'nin ve devletin aldığı tutuma,

Pandemi nedeniyle basın mensuplarının ve danışmanların toplantı salonunda bulunmamaları gerektiğine ve ikram yapılmamasına,

Eskişehir Milletvekili Utku akırözer'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine,

Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin ve Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Eskişehir Milletvekili Utku akırözer, pandemi nedeniyle toplantının daha büyük salonda yapılması gerektiğine, başkanvekilliklerinden birinin muhalefete verilmesinin ve Türkiye'nin çıkarlarının korunması konusunda yapılan görüşmelerde yürütme organının Meclisi yanına almasının daha iyi olacağını düşündüğüne,

Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki kriz konusunda HDP olarak neden farklı düşündükleriyle ilgili, Komisyonu bilgilendirmek istediklerine,

İstanbul Milletvekili Yunus Emre, Azerbaycan konusunda Komisyon olarak yapılabileceklerle, dış politika çalışmalarında Komisyonun etkili olması gerektiğine ve dış basında Türkiye'yle ilgili bültenlerin Meclis bünyesinde olmasının faydalı olacağını düşündüğüne,

Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç, 1 Ekim 2020'den itibaren Türkiye menşeli ürünlere Suudi Arabistan tarafından ambargo uygulanacağını kamuoyuna yansıdığına ve konunun gündeme alınarak Komisyon tarafından bir çalışmanın yürütölmesini talep ettiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2982),

Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2819),

Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Ulusal Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasında Geçici Serbest Ticaret Anlaşması ile Kurulan Ortak Komite'nin; Temel Tarım Ürünleri ve İşlenmiş Tarım Ürünleri ile Balıkçılık Ürünlerinde Taviz Değişimine Dair Protokol I'e Ait Tablo I'in Tadili Hakkında 1/2020 Sayılı Kararı ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması'nın "Menşeli Ürünler" Kavramının Tanımı ve İdari İş Birliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sinin Tadili Hakkında 2/2020 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/3003),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunmasına ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/3055),

Görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından 13.47'de toplantıya son verildi.

7 Ekim 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.07

BAŞKAN: Akif Çağatay KILIÇ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet Berat ÇONKAR (İstanbul)

SÖZCÜ: Sena Nur ÇELİK (Antalya)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Çok değerli Komisyon üyelerimiz, değerli basın mensupları; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, yeni yasama yılının hayırlara vesile olmasını niyaz ettiğine, BM Genel Kurulu Başkanlığını devralan Komisyonun eski Başkanı İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a başarılar dilediğine, coronavirusle mücadelede emeği geçenlere teşekkür ettiğine, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ konusunda yaşanan süreç ile Doğu Akdeniz'deki gelişmelerle ilgili olarak TBMM'nin ve devletin aldığı tutuma ilişkin açıklaması

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bu, Dışişleri Komisyonu açısından 27'nci Dönemin Dördüncü Yasama Yılı'nın ilk toplantısı. Girişte bir iki cümle dile getirerek toplantımıza geçmeyi istiyorum. Tüm kurumlarımızdan ve bakanlıklarımızdan bakan yardımcısı, genel müdür ve farklı seviyelerde gelmiş olan arkadaşlarımıza da Komisyonumuza ve Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz diyorum.

Öncelikle yeni dönemin hepimiz için hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum. Sözlerime başlamadan önce şu anda, Birleşmiş Milletler Genel Kurul Başkanlığını devralmış ve yürüten çok değerli önceki Başkanımız Volkan Bozkır Beyefendiye buradan hem başarılar diliyorum hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonunda yapmış olduğu çalışmalar için teşekkür ediyorum. Bu vesileyle de benden önce Komisyonunda görev yapmış Başkan ve tüm heyet üyelerine çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Tabii, bugünlerde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'miz de Covid-19 yani coronavirus mücadelesi içerisinde. Dolayısıyla bu çerçevedeki hassasiyetlerle tüm toplantılarımızı gerçekleştiriyoruz. Burada da herkesin maskeli oluşunu gördükten sonra -görüntülerde böyle olacak ama bunun sebebi bu- tüm bu mücadele içerisinde emek sarf eden başta sağlık çalışanlarımız olmak üzere tüm emek sarf eden ve mücadeleye katkı veren, güç veren vatandaşlarımıza, çalışanlarımıza güç diliyorum. Virüsü kapmış olup hasta olan tüm vatandaşlarımıza acil şifalar diliyorum, virüsten dolayı hayatını kaybedenlere rahmet diliyorum.

Tabii, tüm dünyada olduğu gibi, çalışmalarımıza belli ölçüde pandemi de sekte vurmuş durumda. Bununla neyi kastediyorum? Yaz dönemi içerisinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi yaz dönemi arasına geçtikten sonra siyasiler olarak hepimiz çok fazla aktif olarak görev yapamadık. Şu anlamda; toplantılar ve birliktelikler açısından. Ama işte, yavaş yavaş inşallah bunu da eskiye döndüreceğiz.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Tabii, şu anda gündemde yoğun bir şekilde takip ettiğimiz Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ konusunda yaşanan süreci hepimiz biliyoruz. Buradan bir kez daha Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Azerbaycan'ın koşulsuz olarak yanında olduğunu ve bu noktada her türlü desteğe hazır olduğunu tekrarlamak istiyorum. Bunu Sayın Cumhurbaşkanımız en üst seviyeden çok açık net bir şekilde dile getirdiler. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir parti hariç tüm diğer partilerin ortak bildirisiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi de bu noktada hem Genel Kurul açısından hem de Meclis Başkanımız nezdinde açıklamalarını yaptı.

Tabii bu sabah basında gördüğüm kadarıyla -zannedersen- Ermenistan Başbakanının bir danışmanı "Azerbaycan'daki sivil bölgeleri kaos çıkarmak için bombalıyoruz." tarzında bir açıklamada bulunmuş. Bu tabii, durumun nasıl bir vahamet içerisinde olduğunu, Ermenistan'ın yaklaşımının, Ermenistan Hükûmetinin yaklaşımının nasıl olduğunu ortaya koymak açısından bence üzücü ama önemli bir bakış, önemli bir nokta.

Tabii aynı zamanda, yaz dönemi içerisinde Doğu Akdeniz'de de çeşitli konularda gelişmeler yaşandı, bunları hepimiz yakından takip ettik. Bu noktada farklı ülkelerin ve birliklerin bu konuya olan yaklaşımlarını görme imkânımız oldu. Türkiye'nin haklı olan mücadelesinde hiçbir zaman geri adım atmayacağını zaten her platformda dile getiriyoruz. Dün Genel Kurul çalışmalarında da -biliyorsunuz- 2 tezkere Genel Kurulumuzdan, Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçti. Bu tezkerelerin müzakeresi esnasında yapılan konuşmalarda da gördük ki Türkiye Büyük Millet Meclisinde de Türkiye'nin çıkarları konusunda ve uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarının korunması konusunda hiçbir tereddüt ve şüphe yoktur.

Tabii, maalesef bazı devlet başkanlarının... Burada isim de vereceğim çünkü biz ülke olarak, millet olarak herkesin inancına ve dinine saygılı bir gelenekten geliyoruz ve böyle yaşamak istiyoruz fakat Sayın Macron'un, Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un İslam diniyle, dinimizle ilgili yapmış olduğu açıklamaları esefle karşılıyor ve ben şahsen kınıyorum. Bu açıklamaların içeriğine baktığımız zaman zaten konudan aslında ne kadar bihaber olduğunu ve yaklaşımın emperyalist bir yaklaşım açısıyla geçmişten kaynaklanan birtakım alışkanlıkların tekrar ortaya çıktığı bir bakış açısı olarak görüyorum. Zaten bu noktada, tüm Türkiye'deki hem siyasiler hem de bu konuyla ilgili bilgisi olan herkes bu konuda açıklamalarını yaptı. Sayın Cumhurbaşkanımızın da bu noktada konuşmalarında gördüğümüz gibi net bir duruşumuz mevzubahis.

Tabii, farklı konular var, bunları değerlendireceğiz. Burada da kalabalığı çok daha fazla tutmamak için -çünkü malum, kurallar gereği biraz hızlı olmamız gerekiyor- ben, burada tekrar yeni dönemin hayırlı olmasını diliyorum. İnşallah yapacağımız çalışmalarla milletimize ve bu noktada gelecekteki bizi yad edecek olan çocuklarımıza, torunlarımıza, tarihe hayırlı birer not düşeriz diyorum ve hepinize teşekkür ediyorum.

Basın mensubu arkadaşlara da teşekkür ediyorum, sizleri de artık toplantımızı başlatmak üzere dışarıya davet ediyorum.

2.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, pandemi nedeniyle basın mensuplarının ve danışmanların toplantı salonunda bulunmaması gerektiğine ve ikram yapılmamasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Toplantı yeter sayımız vardır.

Dışışleri Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı'nın 1'inci toplantısını açıyorum.

Şimdi, gündemimize geçeceğiz, bu noktada tekrar yazılı ve görsel basına teşekkür ediyorum.

Evet, basın mensupları çıktıysa bir iki konuya değineceğim.

Değerli arkadaşlar, süreçte yaşadığımız dönemden dolayı, pandemiden dolayı -sizlere herhangi bir şekilde bir şeyi telkin edecek ya da yapmanız konusunda bir şey diyecek değilim- bir ricam var. Bu noktada, sadece pandemiden dolayı, eğer mümkünse, siz kabul ederseniz, takdir sizindir, danışman arkadaşlarımızın salon içerisinde olmaması konusunda bir ricam olacak. Dediğim gibi benim herhangi bir şekilde sizlere bunu yapmanız konusunda bir şey söylemem mümkün değil ama düşüncem şu: Danışman arkadaşlarımız da olmadığı takdirde hem arka sıraları da kullanırsınız, isteyen milletvekillerimizin biraz daha mesafeli oturabilme şansından dolayı. Bu sadece bir ricadır tekrar söylüyorum, eğer kabul ederseniz bu şekilde bir uygulama yapılabiliriz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Söz talebim var ama.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Pardon, şu bir iki şeyi dile getirmeme müsaade ederseniz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Onlara ilişkin aynı zamanda.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir de çalışan arkadaşlarımızdan, memur arkadaşlarımızdan rica edelim, dezenfektan varsa, biraz masalara tedarik edelim.

Bir de bir sorum olacak size, karar sizindir. Ben pandemi döneminde olmamızdan dolayı masada olan suyla görüşmelerimize devam edelim, ikram yaptırmayalım düşüncesindeyim ama bunu sizlerin takdirine sunuyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Doğru, doğru.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Eğer kabul ediyorsanız suyla yolumuza devam edelim. Hatta burada Haluk Hocam siz hekim olarak bu noktada bir...

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Ben, o kadar çelişkili açıklamalar yapılıyor ki hekimlik yapmıyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Peki.

O zaman herkes için kabulse, masalardaki olan suyla devam edip ikramı bu toplantımız için yapmıyoruz.

Evet, Utku Bey, zannedersem bir daha basmanız gerekiyor, sistem şey yaptı.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, pandemi nedeniyle toplantının daha büyük salonda yapılması gerektiğine, başkanvekilliklerinden birinin muhalefete verilmesinin ve Türkiye'nin çıkarlarının korunması konusunda yapılan görüşmelerde yürütme organının Meclisi yanına almasının daha iyi olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Öncelikle Komisyon üyelerimize ben yeni yasama yılında güzel bir yıl olsun, memleketimize faydalı bir çalışma yapma imkânı olsun diyerek başarılar diliyorum, size de görevinizde başarılar diliyorum.

Üç konuyu dile getireceğim aslında gündeme geçmeden. Birincisi, az önce sizin ifade ettiğiniz yani pandemi nedeniyle, biliyorsunuz, başka komisyonlarda yani özellikle yasanın görüşülmesi gereken komisyonlarda-Adalet Komisyonunda bunu gördük geçtiğimiz günlerde- şöyle bir şey görüyoruz: Olabildiğince büyük salonlara taşımak yani tamam buranın, bu Komisyonun mekânı burası ama eğer

müsaitse daha büyük başka bir salonda toplantıların yapılması. Örneğin Adalet Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonunda toplanıyor, buna benzer bir çalışma, eğer imkân varsa belki bunun araştırılması faydalı olabilir diye.

İkincisi, usul. Tabii, çok geçmişteki örneklerini en azından ben hatırlamıyorum ama burada bulunan değerli milletvekillerimiz belki biliyorlardır, hep diyoruz ya hani farklılıklarımız olmasına rağmen dışarıya karşı Türkiye'nin çıkarlarının birlikte savunulması diye; bazı komisyonlarda yapılan bir uygulama var. O da şu: Başkanvekilliklerinden birinin muhalefet partilerine verilmesi uygulaması. Acaba Dışişleri Komisyonumuzda da bunu yapamaz mıyız, sizin başkanlığınız döneminde başlatılamaz mı? Bugüne kadar yapıldı mı Dışişleri Komisyonunda bilmiyorum ama her şeyin bir ilki vardır, yapılabilir; 2 başkanvekili varsa 3 olur vesaire. Ben bu konuyu üyesi olduğum NATO Parlamenter Asamblesi'nde de Sayın Osman Aşkın Bak'ın dikkatine getirdim, henüz yanıt vermedi ama Dışişleri Komisyonumuzda da bunun faydalı olacağını düşünüyorum. Az önce sizin girişte bahsettiğiniz -Azerbaycan konusunda olsun, başka konularda olsun, Macron'a bakış vesaire- görüşlerinize katılmamak mümkün değil; bu yüzden bunu da takdirlerinize sunuyorum.

Bir de aslında belki gündemle ilgili ama girişte siz bahsettiğiniz için kısaca söyleyeyim Sayın Başkan, mesela geçtiğimiz günlerde Türkiye yoğun bir şekilde Doğu Akdeniz konusunu tartıştı; hem Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin çıkarları babında hem de Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Avrupa Birliği üyesi olduğu için Avrupa Birliğiyle ilişkilerimiz babında. O dönemde de biz söyledik, dün de Meclis açılır açılmaz Grup Başkan Vekilimiz bunu güçlü bir şekilde vurguladı. Biz bu konularda, Türkiye'nin çıkarlarının korunması konusunda yapılan görüşmelerde Türkiye'de yürütme organının Meclisi yanına almasının daha iyi olacağını düşünülüyor. Bunun yolu, bir tarafı Genel Kurul ama bir tarafı da Dışişleri Komisyonu. Yani, işte Merkel'le, Macron'la tabii ki görüşmeler yapılabilir; Bakanımız, sizler yaparsınız ama keşke biz bunları basından, Almanya'dan, Yunan basınından vesairenden öğrenmesek, burada görüşmeler yapılabilse. Bakanımız, Bakan Yardımcımız anlaşmalar için geliyor ama keşke gündemde olan meseleleri konuşmak için de burayı bir platform olarak kullanabilsek. Umarım bu yasama yılı, buna fırsat verir. Geç kalınmış değildir. Doğu Akdeniz konusu, Avrupa Birliğinin geçtiğimiz günlerde Türkiye'yle ilgili aldığı karar bağlamında hâlâ burada konuşulmaya ihtiyaç duymaktadır. Benzer şekilde Kıbrıs'ta çok önemli gelişmeler oluyor. Dün yapılan açıklamalar var. Önümüzde seçim süreci var. Benim arzum bu tür gelişmeleri... Diğer partilerden de değerli milletvekillerimiz benzer düşünceler içindedir diye umut ediyorum. Hani, Dışişleri Komisyonumuz sadece anlaşmaların geldiği, sadece o anlaşmanın konuşulduğu bir platform değil; gündemde hangi mesele varsa ve Genel Kuruldaki siyasi tartışmalarda yer alacak konuların da burada, daha kendi aramızda teknokratlarla, işin uzmanlarıyla ve işi müzakere edenlerle konuşabileceğimiz, tartışabileceğimiz bir platform olması konusunda sizin ve Komisyonumuzun inisiyatif almasının çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet teşekkür ediyorum Utku Bey.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklamasına

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Komisyon toplantı salonumuzun farklı bir yerde olması konusunu ben de düşündüm. Bu toplantı için bunu organize edemedik ama benim de niyetim daha büyük bir salonunu önümüzdeki toplantılar için -bu pandemi süreci olduğu dönem için- ayarlayabilmek. Ondan dolayı zaten danışman arkadaşların ve memur arkadaşların sadece en üst seviyede temsili olup onların geri kalanlarının dışarıda olmasını rica ettim.

Meclis çalışmalarıyla ilgili duruma gelince, tabii ki bu noktada yapılacak olan çalışmaları biz de çok daha fazla yapmak istiyoruz. Ancak siz de takdir edersiniz ki bu yaz hakikaten olağanüstü bir dönem yaşadık. Hatta bazı arkadaşlarımızın, Komisyon üyesi değerli arkadaşlarımızın şu andaki tıbbi değerlendirmelere göre risk grubunda olduğunu da biliyoruz. Dolayısıyla ben açıkçası yazın illerine gitmiş olan milletvekillerimizi bu sebepten dolayı çağırmak istemedim, bir araya gelip de bir toplantı olsun istemedim. Yoksa tabii ki Dışişleri Komisyonumuzun özellikle de uluslararası müzakere edilmesi gereken ve bu noktada dediğim gibi Türkiye'nin gücünün her platformda -farklı farklı platformlardan kastım- Hükûmet nezdinde ve aynı zamanda parlamento anlamında gösterilmesi gerektiğini kesinlikle paylaşıyorum.

Önümüzdeki dönemde inşallah daha yoğun bir şekilde hem brifingler olsun, hem bilgi aktarımı olsun hem de yurt dışından gelecek ve gelebilecek olan misafirlerimizin ağırlanıp fikir alışverişinde bulunacağımız yoğun bir dönem olması niyetindeyim ama dediğim gibi bizi şu anda biraz kısıtlayan işte bu pandemi konusu. Onun dışında başka bir şey yoktu. Diğer konuyu da ben sizinle inşallah görüşürüm.

Hişyar Bey sizin söz talebiniz mi var?

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Evet, lütfen.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR(Devam)

2.-Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki kriz konusunda HDP olarak neden farklı düşündükleriyle ilgili, Komisyonu bilgilendirmek istediklerine ilişkin açıklaması

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, herkese merhabalar. Birkaç gündemimiz var. Oraya geçmeden önce sadece bir konuya açıklık getirmek istiyorum.

Öncelikle bu yeni dönem hayırlı olsun diyelim. Size de başkanlık görevinde başarılar diliyoruz. Uzun bir dönem, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde de delegasyon başkanlığı yapmıştınız. Umarım burada da başarılı çalışmalara imza atarsınız.

Bugün 2 tane konumuz Azerbaycan'la ilgili anlaşmalar. Malum, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki bu kriz durumu derinleşiyor. Siz de girişte şöyle bir açıklama yaptınız. Evet, 4 parti ortak bir açıklama yaptı parlamentoda. HDP'nin bu konudaki görüşleri farklı. Komisyonu bilgilendirmek açısından -yani niye farklı düşündüğümüzü- komisyon üyelerine açıklamak bizim sorumluluğumuz. Buradaki arkadaşları sadece bilgilendirmek istedim. Bu konuda bir Merkez Yürütme Kurulu açıklamamız da oldu bizim. Biz şöyle düşünüyoruz: Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki mesele neredeyse otuz yıllık bir mesele. Doğrudur, uluslararası hukuku ihlal eden bir Ermenistan işgali Karabağ'da söz konusudur. Bu işgalin bitmesi gerektiğini biz de düşünüyoruz. Oradaki yaşayan Ermenilerin, diğerlerinin kaygılarını giderebilecek bir orta çözüm bulmak lazım.

Bizim temel olarak karşı çıktığımız nokta şudur: Hükûmete de eleştirimiz bu olmuştur. Şimdi, Azeriler kardeş bir halktır. Bu konuda HDP'nin de tavrı tabii ki nettir. Biz aynı şekilde Ermenileri de kardeş bir halk olarak görüyoruz. Ermeni Hükûmetiyle sıkıntıları olabilir, bunlar eleştirilebilecek şeyler ama yapılacak müdahaleler zaten gerilimli olan halklar arası ilişkileri daha fazla zedelememeli gibi düşünüyoruz. Aynı zamanda Türkiye'de yaşayan Ermeniler var, Türkiye vatandaşları var, ciddi tedirginlik var; bazen sokaklar alevlenebiliyor, görebiliyorsunuz kimileri provoke etmeye çalışıyor gibi gibi.

Dolayısıyla, biz şöyle düşünüyoruz: Türkiye Cumhuriyeti devleti Orta Doğu'da çok önemli bir güç, yüksek bir kapasitesi de söz konusu. Azerbaycan ve Ermenistan'ı küçümsemek açısından söylemiyorum ama gerçekten 2 tane küçük devlet. Bunları yan yana getirebilecek, aralarındaki çelişkileri sıcak bir savaşa dönmeden çözebilecek inisiyatifli koyabilmeli gibi düşünüyoruz. Bunu Türkiye 2008, 2009, 2010 o dönemlerde denedi aslında. Bir noktada neredeyse artık kapılar açılacak, normalleşme olacak vesairenden şimdi, 2020'lerde tekrar bir savaş konseptine dönüyoruz. Bu, Türkiye açısından sonuç alıcı da olacağını düşünmüyoruz. Yani ortada başka güçler de var. Uluslararası güçler de müdahil olmuş, eninde sonunda o masa zorlanacak. Herkes bunu biliyor, dolayısıyla, o masayı kurmak için Türkiye'nin biz, aktif çaba sergilemesi gerektiğini; hele hele hem Ermenilerle hem Azerilerle tarihsel bağları vesilesiyle Türkiye'nin üzerine burada büyük bir sorumluluk düştüğünü düşünüyoruz. Bu açıdan biz Türkiye'nin tek taraflı olarak Azerbaycan'a sunduğu desteğin bu meselenin çözümünü daha da olanaksız hâle getireceği kaygısıyla o açıklamaya katılmamıştık. Fakat, farklı hem bir açıklamamız olmuştur -az önce özetlediğim çerçevede- aynı şekilde uluslararası düzeyde de içinde olduğumuz bütün kuruluşlarda bir an önce bu savaş, çatışma durumunun sonlanması ve müzakerelere geçilmesi içinde elimizden geleni yapıyoruz.

Asıl olan Ermeni ve Azeri halkları arasındaki bu çelişkilerin mümkün mertebe kısa sürede bu savaş girdabından çıkarılması. Sorun çözülmeyebilir, bir on yıl daha alabilir, yirmi yıl daha alabilir. Ama yüzlerce, binlerce insan ölebilir, siviller ölüyor, haberler geliyor. Yani savaş olduğu zaman sivil ölmez diye bir şey yok.

Şuna da bakın 20'nci yüzyıl tarihine bakın; bütün savaşlarda, hepsinde tartışmasız ölen sivil sayısı her zaman için savaşçı sayısından daha fazla olmuştur. Dolayısıyla bir başladığı zaman gerçekten önü alınamayabilir.

Kaygılarımızı, düşüncelerimizi bu şekilde ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Yunus Bey sizin galiba, değil mi?

Buyurun.

3.- İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin, Azerbaycan konusunda Komisyon olarak yapılabileceklerle, dış politika çalışmalarında Komisyonun etkili olması gerektiğine ve dış basında Türkiye'yle ilgili bültenlerin Meclis bünyesinde olmasının faydalı olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de gündeme geçmeden önce bazı konularla ilgili görüşler ifade etmek istedim.

Öncelikle sizi kutluyorum, başarılar diliyorum yeni görevinizde Dışişleri Komisyonu Başkanı olarak ve bu dönemin de hem Genel Kurul çalışmalarında hem Komisyon çalışmalarında hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, öncelikle Azerbaycan bahsinde birkaç şey yapabiliriz diye düşünüyorum Komisyon olarak.

Birincisi, biliyorsunuz, bu üçlü zirvelerin bazıları, bizim Komisyonun da dâhil olduğu üçlü toplantılarla geçmişte parlamenter diplomasi bakımından önemli bir platformdu. Hafızam beni yanıltmıyorsa Azerbaycan-Türkiye-Gürcistan, Azerbaycan-Türkiye-İran gibi üçlü gruplar var. Tabii, bu pandemi koşullarının yarattığı sınırlar olmakla birlikte, bu kapsamda bazı parlamenter diplomasi girişimleri yapılabilir diye düşünüyorum. Bunun yanında siz de Komisyon Başkanı olarak belki...

Maskeli de konuşmakta güçlük çekiyorum, kusura bakmayın.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Hepimiz için öyle.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Komisyon Başkanı olarak belki komşu ülkelere ya da önemli büyük devletlere, meclislerinin dış ilişkiler komisyonlarına mektup yazabilirsiniz yani Meclis Genel Kurulunda Grup Başkan Vekillerinin ortak imzasıyla beyanname çıkmıştı hani bu varken bizim Komisyon olarak bir beyanname yayınlamamız belki uygun olmayabilir ama Başkan olarak sizin bu girişiminiz anlamlı olabilir diye düşünüyorum.

Bir de Utku Bey de hatırlattı, yani dış politika çalışmalarında Dışişleri Komisyonunun etkili, önemli olması hem demokratik işleyiş bakımından olumlu bir adım olacaktır hem uluslararası barışa ve iş birliğine de yardımcı olacak bir girişim olacaktır hem de Türkiye'nin menfaatlerinin korunması bakımından da önemlidir diye düşünüyorum. Şimdi bir örnek vereyim: Hatırlayacaksınız, Türkiye ile Fransa arasında Akdeniz'de kimi gerginlik konuları varken, örneğin Fransa'da Senato Dış İlişkiler Komisyonu bizim büyükelçimizi davet etmişti. Orada Paris Büyükelçimizin konuyla ilgili kapsamlı bir açıklama yaptığını basında izledim hatta önemli ölçüde Fransız parlamenterleri de şaşırtan şekilde. Oradaki Fransız gemisinin nasıl manevralar yaptığını ve bunun saldırgan bir tutum olduğunu da açıklayan bir sunum yapmıştı. Şunun için söylüyorum: Yani biz de bu Komisyonda sorunlar yaşadığımız ülkelerin diplomatik misyonlarından görevlilerini tabii, davet edebiliriz; siz, şahsınız davet edebilirsiniz. Bu meseleleri burada masaya yatırma, bilgilenme imkânı olabilir. Yine, aynı şekilde bu anlaşma konuları dışında başka çalışmalar gerek bazı alt komisyonlar oluşturarak gerek az önce ifade ettiğim gibi bilgilendirme toplantıları yaparak yapılabilir. Yine Meclisteki Millî Savunma Komisyonu gibi, AB Uyum Komisyonu gibi diğer komisyonlarla belki ortak bilgilenme toplantıları da bu kapsamda yapılabilir. Bunların önemli olduğunu düşünüyorum.

Son olarak da geçmişte yani benim öğrencilik yıllarımda Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğünün dış basında "Türkiye" diye bir bülteni olurdu -Utku Bey de eski bir gazeteci olarak hatırlayacaktır- oradan farklı dillerde yani İtalyanca, Fransızca, Arapça gibi birçok dilde Türkiye'yle ilgili haberlerin tercümeleri olurdu. İnternette de erişilebiliyordu, okunabiliyordu. Şimdi bu yok, Meclisin de böyle bir hizmeti de yok yani Meclis bünyesinde bizlere ulaştırılan bu türden tanıma bültenleri de yok. Bunların önemli olduğunu düşünüyorum yani en azından uluslararası ilişkiler, savunma, güvenlik konularıyla ilgili hem uluslararası gruplarda hem komisyonlarda görev yapan kimseler için bunlar faydalı olur diye düşünüyorum. Ümit Beylerin, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsünün bir e-mail bülteni var güvenlik ve savunmayla ilgili önemli haberleri ulaştırdıkları ama neticede onlar bir araştırma kuruluşu, bir sivil toplum oluşumu; hani Meclisin kendi bünyesinde ve tabii, en azından Komisyon üyeleri için böyle bir hizmetin de çok faydalı olacağını değerlendiriyorum. Dışilişkiler ve Protokol Dairesinin gönderdiği bir bülten var ama o, oradaki çalışan uzmanların yazdıkları makalelerden oluşuyor yani az önce ifade ettiğim içerikten uzak. O yüzden bu, çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Biraz zorlandım konuşmakta kusura bakmayın, teşekkürler.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir söz talebimiz daha var zannedersem.

Buyurun, Sayın Oruç.

4.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, 1 Ekim 2020'den itibaren Türkiye menşeli ürünlere Suudi Arabistan tarafından ambargo uygulanacağını kamuoyuna yansıdığına ve konunun gündeme alınarak Komisyon tarafından bir çalışmanın yürütülmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim, yeni görevinizde de başarılar diliyorum Sayın Başkan.

Şu an en önemli gündemlerden biri Azerbaycan ve Ermenistan savaşı. Buna dair görüşlerimizi Hişyar Vekilimiz iletti, ben bu konuyla ilgili söz almadım; bizi bölgesel olarak etkileyen bir sorunu, burada Komisyon olarak çözüm noktalarını araştırmak üzere veya üstünde yoğunlaşmak üzere dile getirmek istedim. Aslında bir soru önergesiyle Ticaret Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığına bahsedeceğim sorunu iletmıştik.

1 Ekim 2020'den itibaren Türkiye menşeli ürünlere Suudi Arabistan tarafından ambargo uygulanacağı, kamuoyuna yansıdı. Bununla ilgili Antakya Ticaret Odası çeşitli açıklamalarda bulundu ve bu sorunu diplomatik yöntemlerle çözmek üzere aslında Hükûmete bir çağrısı da olmuştu. Bu konu neden o bölge açısından önemli? Sizler de biliyorsunuz ki Suudi Arabistan'a -ticaret yaptığımız ülkeler arasında 15'inci sırada yer alıyor- ağırlıklı olarak tarım ürünleri ihraç ediyoruz. Adana, Mersin ve Hatay bölgesinin tarım ürünlerinin ihracat üssü gibi olduğu bilinen bir gerçektir ama toplamda tarım ürünlerini yani bütün Akdeniz ve Ege hattını ilgilendiren bir konu ve şu an tarım ürünü ihracatı neredeyse durma aşamasına gelmiş durumda. 2011 Suriye savaşı başladığı zaman zaten o bölgede çok büyük bir ekonomik yoksulluk başlamıştı. Tam da yakın zamanda tekrar Körfez ülkeleriyle tarım ticareti yeniden, kısmî de olsa başlamışken Suudi Arabistan'ın bu ambargo kararının kamuoyuna bir biçimiyle yansımalarının -ki bu konuda resmî açıklama da yapılmış değil henüz- etkilerini bölgemizde çok yoğun bir biçimde hissedeceğimiz aşikâr.

Bugün tarım ihracatı durduğu zaman -Türkiye'nin ikinci büyük nakliye filosu Hatay'dadır- gerçekten her şey bir anda duruyor yani ambarlar çalışmıyor, tırları tamir eden tamirhaneler çalışmıyor, çorbacı çalışmıyor, esnafı çok ciddi bir biçimde etkiliyor. Ben bu konunun bir biçimiyle gündeme alınmasını ve Komisyonumuz tarafından bu konuyla ilgili bir çalışmanın yürütülmesini talep ediyorum. Yine soru önergemizde de aslında ifade ettiğimiz Suudi Arabistan'la ambargo kararındaki resmîyet nedir? Bu konuda bizim de bilgilendirilmemizin iyi olabileceği kanaatindeyim, kamuoyunun da bilgilendirilmesinin iyi olabileceği kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ben de teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Diyarbakır Milletvekili Hişyar Özsoy'un, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin ve Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bazı konulara çok kısa, cevap niteliğinde bir iki nokta söyleyip hemen gündeme geçmek istiyorum çünkü belki bir ara verir, salonu da havalandırırız diye düşünmedim değil ama bunu size daha sonra sorarım.

Tabii, Hişyar Bey'in HDP'nin duruşuyla ilgili yaptığı açıklamada dile getirdiği konulardan birisine özellikle ben şahsî görüşümü söylemek istiyorum, o da şudur ki: Bizim zaten bu noktada halklar arasında yani Ermenistan halkı olsun, Azerbaycan halkı olsun veyahut da bu coğrafyada yaşayan farklı etnik unsurlara mensup halklarla herhangi bir sıkıntımız söz konusu değil. Türkiye Büyük Millet Meclisinin de ortaya koymuş olduğu açıklamada olayın –sizin de dile getirmiş olduğunuz gibi- güç kullanımına

dayalı olarak yapılan ihlaller üzerindeki bir cevabı idi ve bu noktada uluslararası anlaşmalara aykırı ve uluslararası camianın da bildiği Ermenistan hükümetinin ihlalleriyle alakalı -ki bunlar artık insanlık suçu olarak değerlendirilen ihlalleriyle alakalı- yaklaşımına olan cevap idi diye düşünüyorum.

Yunus Bey, dile getirmiş olduğunuz özellikle büyükelçinin davet edilmesi Fransız Parlamentosu noktasındaki Dışişleri Komisyonu açısından ki konuya teşekkür ediyorum. Bu da bizim ciddi manada düşündüğümüz... Dolayısıyla bizim de açıkçası böyle bir düşüncemiz var ama bunun Meclis teamüllerindeki, geçmişindeki durumu nedir, ne değildir ona bir bakacağız ama tabii ki hiçbir şey bunun yapılabilmesi açısından, yeni bir teamül oluşturmak açısından engel değildir, değerlendireceğiz bunu ama düşündüğüm bir şey açıkçası.

Mektup konusuna gelince, bazı muhataplarımızla yazın birtakım mektup teatilerinde bulunduk. Onları da bilahare sizleri bilgilendireceğim inşallah.

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğüyle ilgili konuyu Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığıyla daha önce de konuştuk, o noktada bir dönüş bekliyoruz onlardan. Belki farklı, özel bir çalışmanın içerisinde olunabilecek, onun olması noktasında ben de sizinle aynı fikirdeyim.

Tülay Hanım, işte bugün burada çok şükür Dışişleri Bakan Yardımcımız var. Sizin dile getirmiş olduğunuz konuyla ilgili gündeme geçtikten sonra bir not olarak o da bize bu konuda bilgilendirmeyi yapar diye ümit ediyorum.

Eğer bu noktada başka bir söz talebi yoksa gündeme geçiyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2982) (**)

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Gündemimizin 1'inci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

(2/2982) esas numaralı Kanun Teklifi, 9 Haziran 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 24 Haziran 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Tabii gündemde 5 anlaşma olduğunu tekrar söyleyerek, şimdi sözü öncelikle Dışişleri Bakanlığı temsilcisine vermek istiyorum.

Sayın Yavuz Selim Kıran Bey, Bakan Yardımcısı, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, ben de Komisyonumuzun yeni döneminin naçizane hayırlara vesile olmasını diliyorum, zatalinizi tebrik ediyorum. Selefiniz Büyükelçi Sayın Volkan Bozkır'ın Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığını bu vesileyle tekrar tebrik ediyorum. Tabii biraz buruk geçti 75'inci Genel Kurul ama Türk diplomasisinin dünyanın en büyük uluslararası örgütünün, merkezî uluslararası örgütünün zirvesinde temsil ediliyor olması hepimiz adına gurur verici **bir tabloya sahne oldu**, Genel Kurul sırasında da.

** (2/2982) esas numaralı Kanun Teklifi Tutanığa eklidir.

Tabii Azərbaycan'la stratejik ilişkilerimiz ve iş birliğimiz çerçevesinde son derece önem verdiğimiz, önemsedığımız bir anlaşma. Burada tabii milletvekillerimiz, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri çok değerli görüşleri serdettiler. Bizler de her zaman parlamenter diplomasinin önemini bilincinde olan bir Bakanlık olarak her zaman Sayın Bakanımızın riyasetinde Parlamentomuzun dış politikamıza katkısını son derece önemsiyoruz ve Dışışleri Komisyonumuzun talepleri doğrultusunda her türlü dış politika gelişmeleri konusunda da Komisyonumuzun değerli üyelerini bilgilendirmekten memnuniyet duyarız. Geçmiş dönemde bunları Komisyonumuzun talebiyle ve Komisyon Başkanımızın uygun görmesiyle zaman zaman yapmıştık. Her zaman bu bilgilendirme toplantılarına hazır olduğumuzu ve Komisyonumuzun da, Parlamentomuzun da dış politikamıza katkılarından her zaman memnuniyet duyacağımızı burada özellikle ifade etmek istiyorum.

Tabii Azərbaycan'ı konuşuyorken Dağlık Karabağ'daki son gelişmelerle ilgili şöyle kısaca da olsa Sayın Başkanım, uygun görürseniz öncelikle bir bilgilendirme yapmak ve daha sonra anlaşmaya geçmeyi değerlendirebiliriz. Bu vesileyle tabii 27 Eylül'den bu yana maalesef Ermenistan'ın sabah altı sularında başlayan saldırıları sonrası Dağlık Karabağ'da yeni bir çatışma hattı meydana geldi ve Türkiye olarak 27 Eylül'den bu yana Azərbaycan'ın mücadelesine olan desteğimiz Azərbaycan'la omuz omuza gerçekten koşulsuz bir şekilde devam etmekte. Zira Dağlık Karabağ Azərbaycan'ın bir toprağı, Dağlık Karabağ Azərbaycan'ın ve bu anlamda Dağlık Karabağ ve çevresindeki Azərbaycan'ın 7 bölgesi -rayon dediğimiz- Laçın, Kelbecer, Ağdam, Füzuli, Kubatlı, Zengilan ve Cebraıl 1992'den bu yana Ermenistan'ın işgali altında. Tabii, Birleşmiş Milletlerin bu işgali bizzat tanımaya, bu Ermeni işgalinin burada durdurulmasına ve Ermenistan kuvvetlerinin geri çekilmesine dair 4 farklı kararı bulunuyor. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1993 yılında kabul ettiği 822, 853, 874 ve 884 sayılı Kararlara göre işgal altındaki Azərbaycan topraklarından tüm işgalci güçlerin derhâl, tamamen ve koşulsuz çekilmesi istenmiştir. Kadim Azərbaycan topraklarının işgali 1 milyon Azerbaycanlı kardeşlerimizi kendi ülkelerinde kaçkın durumuna düşürdü, tarifsiz acılar çekmelerine sebep oldu. Üstelik Ermenistan işgal ettiği bölgelere yasa dışı olarak Orta Doğu'dan getirdiği Ermenileri yerleştirme ve işgal ettiği toprakların demografik yapısını değiştirme gayretinde. Dağlık Karabağ ihtilafına uluslararası hukuk, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve AGİT kararları çerçevesinde Azərbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğini koruyan barışçıl bir çözüm bulunması kuşkusuz elzemdir. 1992 yılında AGİT bünyesinde Azərbaycan ve Ermenistan'ın da katıldıkları ABD, Rusya Federasyonu ve Fransa'nın eş başkanlıklarında Minsk Grubu kurulmuştu; Türkiye de başlangıcından bu yana bilindiği gibi bu grubun aktif bir üyesi ama buna rağmen maalesef AGİT Minsk Grubu'nda yapılan çalışmalar karşısında da Ermenistan çözümsüzlükten yana tavrını her zaman muhafaza etti ve çözümsüzlükten yarar sağlayacağını bugün de düşünmeye devam ediyor. Statükoyu muhafaza ederek işgalini kalıcı hâle getirmeye çalışıyor. Bu anlayış Minsk Grubu bünyesinde eş başkanların katılımıyla yürütülen müzakere sürecini de sabote etti ve Minsk Grubu süreci maalesef etkisiz kaldı.

Sayın Bakanımız 2 Mart 2020 tarihinde esasen AGİT Minsk Grubu eş başkanlarını ve AGİT Minsk süreci özel temsilcisine Dağlık Karabağ meselesinin çözümü için daha etkin çalışmalar yapması gerektiğini hatırlatmıştı ama maalesef Ermenistan yine çözümsüzlükten yana tavrını bugün de sürdürmeye devam ediyor ve bunun bir sonucu olarak Ermenistan Silahlı Kuvvetleri az önce de ifade ettiğim gibi 27 Eylül 2020 tarihinde sabah saat altı civarında Terter Rayonu'na bağlı Kapanlı, Ağdam Rayonu'na bağlı Çıracıklı ve Ortakerbent, Füzuli Rayonu'na bağlı Alhamlı ve Şükürbeyli ve Cebraıl Rayonu'na bağlı Çocukmercanlı köylerini ağır silahlarla yoğun şekilde ateşe tuttu. Böylece temmuz ayındaki Tovuz saldırısından sonra Ermenistan üç aydan kısa bir süre içinde 2 defa geniş çaplı saldırıda bulunmaya teşebbüs etti. Azərbaycan ordusu uluslararası hukuka uygun olarak halkını ve toprak bütünlüğünü korumak üzere geniş bir cephe hattı boyunca karşı harekâta başladı. Azərbaycan, harekâtı

uluslararası tanınmış sınırları dâhilinde ve kendi öz topraklarında gerçekleştiriyor ve sivil halkı da asla hedef almıyor. Buna karşılık Ermenistan sivil yerleşim yerlerini hedef alarak uluslararası hukuku ihlal etmeye devam ediyor. Esasen Ermenistan'ın sivillere saldırması yeni bir gelişme de değildir. Hocalı katliamını hâlâ büyük bir üzüntüyle hatırlıyoruz. Orada Ermenistan'ın hunharca 613 Azerbaycanlı kardeşimizi şehit etmesi hâlâ hafızalarda, bunu unutmak mümkün değil. Yine geçmiş dönemlerde Ermenistan'ın Tovuz Çayı'nın içine bomba yerleştirerek oyuncaklar bırakması ve o oyuncakları alan çocukların, bombaların patlamasıyla şehit olması hâlâ hafızalarımızda. Bu, saldırganlığın yeni bir örneğini, Azerbaycan'ın en büyük ikinci şehri olan Gence'ye pazar ve pazartesi günleri yapılan hain roket saldırılarında gördük. Ermenistan Terter, Berde, Beylegan, Hızı, Abşeron şehir merkezlerini de roketlerle vurdu. Azerbaycan için önem arz eden bir hidroelektrik santralinin olduğu Mingeçevir'e de bir saldırı düzenledi. Bu saldırılarda şu anki bilgilere göre 27 sivil hayatını kaybetti, 141 sivil yaralandı. Ermenistan'ın bu eylemleri çok açıktır ki 1949 Cenevre Sözleşmesi'nin de açık bir ihlalidir. Uluslararası hukuk bakımından haklı olan Azerbaycan'dır ve Azerbaycan'ın hem hukuki hem ahlaki ve insani üstünlüğü vardır. Zalim ve mazlum, işgalciyle işgal edilen asla aynı kefeye konulamaz. Azerbaycan, harekâtını hem sivil halkı korumak hem de bu hukuk dışı Ermeni işgalini bitirmek, kendi toprak bütünlüğünü tesis etmek, Dağlık Karabağ ile çevresindeki 7 bölgede barışı ve huzuru sağlamak için icra ediyor. Azerbaycan, askerî kapasitesini güçlendirerek kendi topraklarını kurtarmak için gerekli tedbirleri de almaya devam ediyor. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev'in açıkladığı üzere Cebraylı şehri ve rayonu yeniden ait olduğu Azerbaycan topraklarına katıldı, stratejik önemdeki Magadz bölgesi alındı, Ağdam şehri kuşatma altında, Füzuli'ye giden yollar tutuldu. Bu başarılarla yenilerinin eklenmesi ve Azerbaycan'ın hakkı olanı almasıyla inşallah adalet tecelli edecektir.

Ermenistan, bu saldırılarıyla bölgede kalıcı barış ve istikrarın önündeki en büyük engel olduğunu bir kez daha göstermiştir, eylem ve söylemleriyle âdetâ ateşle oynamaya devam etmektedir. Ermenistan'ın Azerbaycan ordusunun verdiği güçlü karşılık neticesinde düştüğü aciz durumu gölgelemek için yeni algı operasyonlarının peşinde olduğunun da farkındayız ve bu konuda da Azerbaycan makamlarıyla, özellikle İletişim Başkanlığımızın destekleriyle bu algı operasyonlarına karşı çalışmalarımız da Azerbaycan'la iş birliği hâlinde devam ediyor. Ermenistan'ın asılsız iddialarına karşı Azerbaycan'ın temsilcilikleriyle birlikte eş güdüm hâlinde ön alıcı girişimlerde bulunmaya devam ediyoruz. Neticede Türkiye ve Azerbaycan dayanışması bütün uluslararası toplum ve Ermenistan'ın kabullenmesi gereken bir gerçekliktir, Türkiye'nin Azerbaycan'a desteği tamdır. Bu süreçte ilk günden itibaren tüm imkânlarımızla Azerbaycan'ın yanında olduğumuzu açıkladık. Sayın Cumhurbaşkanımız Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev'le, Sayın Bakanımız mevkidaşı Ceyhun İbrahimov'la pek çok telefon görüşmesi yaptı. Yine Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Meclis Başkanımız, Sayın Bakanımız ve Sayın Millî Savunma Bakanımızın açıklamalarında Parlamentomuzdan kıymetli milletvekillerimizin, Dışişleri Komisyonumuzun üyelerinin açıklamalarıyla ülkemizin Azerbaycan'a güçlü desteği ve tüm imkânlarımızla Azerbaycan'ın yanında olduğumuz vurgulandı. Sayın Bakanımız olayların hemen başlangıcında buradaki Azerbaycan Büyükelçiliğini ziyaret ederek desteğimizi ifade etti. Yine Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, AB Yüksek Temsilcisi Borrell, Almanya Dışişleri Bakanı Maas, İtalya Dışişleri Bakanı Di Maio, Estonya Dışişleri Bakanı Reinsalu, Letonya Dışişleri Bakanı Rinkevics ve NATO Genel Sekreteri Stoltenberg'le görüştü, yine Sayın Bakanımız dün de Bakü'ye giderek bu dayanışmamızı ifade etti Sayın Cumhurbaşkanı Aliyev ve Dışişleri Bakanı Bayramov'a ve güçlü desteğimizi bu kez de Bakü'de bizzat ifade etti.

Tabii, Ermenistan'ın saldırıları karşısında Parlamentomuzun 4 siyasi partisinin bir araya gelerek bu ortak açıklamayı, dayanışmayı bütün dünyaya duyurmasının da Azerbaycan halkına ve ordusuna büyük güç verdiğini memnuniyetle müşahade ediyoruz. Özetle, Dağlık Karabağ'daki son gelişmeleri, Sayın Başkanım, bu şekilde özetledikten sonra müsaadenizle anlaşmaya geçmek istiyorum.

Tabii, bütün bu sınamalar karşısında Azerbaycan'la ikili düzeydeki iş birliğimizin her alanda geliştirilmesi, derinleştirilmesi son derece önemli. Bu anlamda ileri düzeyde yürüttüğümüz enerji iş birliğimizi de geliştirmek ve çeşitlendirmek istiyoruz. Bu kapsamda enerji alanında stratejik konumdaki Azerbaycan'dan doğal gaz ithalatımızı sürdürüyoruz, öte yandan Azerbaycan ile karşılıklı yatırım ve faaliyetlerimiz ayrıca bölgesel düzeyde büyük altyapı projelerimiz de devam ediyor. Hâlihazırda özel sektörün ülkemizde tek noktaya yaptığı en büyük yatırım olan STAR Rafinerisi ülkemizin petrol ürünleri ithalatında büyük tasarruf sağlamakta. Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru ve Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı projeleriyle pekiştirdiğimiz iş birliğimiz Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı'yla yani TANAP'la ileri bir aşamaya ulaştı. Güney gaz koridorunun bel kemiği olan TANAP Avrupa'ya bağlandığı Trans Adriyatik Boru Hattı'na yani TAP'a gaz verebilecek hâle geldi. Bu projeler yalnızca Türkiye ve Azerbaycan'ın değil bölge ülkelerinin ve Avrupa'nın refahı ve enerji güvenliği açısından da önemli gelişmeler. Enerji güvenliğinin önemli bir bileşeni de yerli ve yenilenebilir enerjinin payının arttırılmasından geçiyor. 2019'da yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji üretimindeki payı yüzde 64 düzeyine ulaştı ülkemizde, dünyada bu rakam şu anda yüzde 25'lerde dolayısıyla ülkemizin bu alanda önemli bir atılımı söz konusu. Dost ve kardeş Azerbaycan'la hâlen hidrokarbonlara odaklı olan iş birliğimizi yenilenebilir enerji dâhil olmak üzere diğer enerji alanlarında da geliştirmek istiyoruz. Bu amaçla 25 Şubat 2020 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti sırasında Türkiye-Azerbaycan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Toplantısı'nda Azerbaycan Hükûmetiyle enerji ve madencilik alanlarında iş birliği anlaşmasını imzaladık. Azerbaycan'la birçok ortak projeyi bu anlaşmanın yokluğunda tamamlamış olsak da bu anlaşmanın onaylanması iki ülke enerji ilişkilerinin genişletilmesine dair ortak iradeyi ortaya koyuyor.

Anlaşma, hem hidrokarbon ve petrokimya alanlarında hem de temiz ve yeşil enerji alanında bilimsel, teknik, teknolojik ve hukuki iş birliğinin geliştirilmesini teşvik edecek. Yine anlaşmayla, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanlarında iş birliği imkânları tespit ederek birlikte çalışacağız, ortak çalışma grubu kurabileceğiz. Hidrokarbon kaynaklarının geliştirilmesi ve kullanımına ilişkin teknik iş birliğine alan açan bu anlaşmayla ham maddelerin daha etkin kullanım yollarının araştırılmasında Azerbaycan'la birlikte çalışabileceğiz. Sıvılaştırılmış doğalgaz teknolojilerinin inşası ve geliştirilmesiyle yedek parça üretiminde de iş birliğine imkân sağlayacağız. Anlaşma hidrokarbon ve petrokimya, yenilenebilir enerji, elektrik ve maden alanlarında iş birliğimize ivme kazandıracak, ülkelerimiz arasında enerji ve madencilik alanlarında ortaya atılabilecek yeni projelere de önayak olacaktır. Azerbaycan tarafında iç onay süreci tamamlanan bu anlaşmanın ülkemizde de bir an evvel yürürlüğe girmesi konusunda Parlamentomuzun desteğini önemsiyor, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, değerli Bakan Yardımcımızın açıklamaları için teşekkür ediyoruz.

Şimdi sözü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Safa Bey, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ SAFA USLU – Sayın Başkanım, öncelikle yeni görevinizin şahsınıza, Komisyonumuza ve Meclisimize hayırlar getirmesinin diliyorum. Aynı zamanda yeni yasama yılının da, zor dönemden geçtiğimiz bu Covid döneminde, dünyada yine yasama dönemi bakımından, ülkemize ve Meclisimize hayırlar getirmesini Bakanlığım adına temenni ediyorum.

Tabii, Bakan Yardımcımız bütün çerçeveyi çizdi, ben sadece Bakanlığımız adına bir iki vurgu yapmak suretiyle sözü tekrar size vereceğim. Şimdi, tabii, Azerbaycan’la yaptığımız bu anlaşmanın önemini ortaya koymak için, aslında, ülkelerle yaptığımız ilişkilerin nasıl ilerlediğini söylemek, orayı açmak belki biraz daha Azerbaycan’la yapılan bu anlaşmanın ne olduğunu anlamak açısından işi kolaylaştıracaktır.

Tabii, biz, bir ülkeyle iş birliğini yaparken öncelikle üç aşamada değerlendiriyoruz. İşte, tanışma, anlaşma imzalamaya kadar geçen süre, anlaşma imzasından sonra ilişkilerin geliştirilmesi ve daha detaylandırılması, tabii ki üçüncü aşamada da ortak projelerin geliştirilmesi. İki tarafın yararına diyelim, onu da vurgulamış olalım. Bu üç aşamayı eğer gözetirsek, biz Azerbaycan’la -tabii, yani, âdeta bu insanlar arası ilişkiye de benzer, yani söz, nişan ve evlilik aşaması gibi- biz Azerbaycan’la direkt evlilik aşamasından başladık. Dolayısıyla biz, hiç, birinci ve ikinci aşamayı konuşmadan, ortak projeler geliştirdik zaman içinde. Bunun çok güzel örnekleri var, yani sanırım -az önce bir hesap yaptım- resmî bir rakam değil ama en az 30 milyar dolarlık bir yatırım söz konusu Azerbaycan’dan buraya. TANAP Projesi söz konusu, Bakü-Tiflis-Ceyhan Projesi var, Bakü-Tiflis-Erzurum Projemiz var, onların hepsi zaman içinde olgunlaştı ve Azerbaycan’a, tabii, inkişaf etmesini sağladı. Aynı şekilde bizim de karşılıklı olarak buna yaradı ve günün sonunda Azeri tarafı Türkiye’de bir STAR Rafinerisi de kurdu ki bu tek başına 19,5 milyar dolarlık en büyük yabancı yatırım olarak Türkiye’de de kayıtlara geçti.

Tabii, biz bunları yaptıktan sonra önümüzde ne var diye baktığımızda önümüzde bir anlaşma olmadığını fark ettik. Yani genel bir anlaşmamız yoktu ama yapacak şeyler de vardı. Dolayısıyla tüm bu yapılacak yeni noktaları, anlaşma hususlarını yeni bir anlaşmada dile getirelim ve geleceğe bakan yüzüyle eksik kalan yerleri de tamamlayalım istedik. Bu anlamda, özellikle günümüzde yenilenebilir enerji çok önemli ve Azerbaycan’ın da yenilenebilir enerjide de ciddi talebi var, biz bu konuda Azerbaycan’a destek olmak istiyoruz, birincisi bu. İkincisi, Azerbaycan’da elektrik piyasalarının liberalizasyonu gibi bir ihtiyacı var çünkü monopol olarak yürütülüyor şu anda. Aynı bizlerin, işte, yirmi sene önceki TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) dönemi gibi düşünürsek üretim, iletim, dağıtımın tek bir şirketten yönetildiği bir düzeni var. O piyasayı liberalize etmek istiyorlar. Dolayısıyla bizden de, tecrübelerimizden faydalanmak istiyorlar. Bu anlaşmanın ikinci amacı odur.

Üçüncüsü: Tabii, diğer taraftan madenle ilgili iş birliği; biz, burada hem Azerbaycan’da, hem Azeri şirketlerle Türkiye’de ve sadece iki ülkede değil, yurt dışında, yani üçüncü bölgelerde diyelim, iş birliğini yapmayı da gözeterek anlaşmanın içine dercettik. Dolayısıyla da çok kısa bir sürede bu anlaşma imzalandı ve Azerbaycan tarafında da yürürlüğe girdi. Sizlerin de desteğiyle en kısa sürede çıkacağını düşünüyoruz, arzu ediyoruz. Geçen sürede de yani, şubat ayından bu yana kadar olan sürede de, biz, iki defa yenilenebilir enerji ve enerji piyasalarının liberalizasyonu ile ilgili Azeri heyetlerine eğitim de verdik. Süre çok hızlı geçti. Pandemi dönemi olmasına rağmen de yine video konferansla bunları yaptık. Tabii, video konferansla eğitim vermenin çok verimli olmadığını da söylemek lazım. Bunları yüz yüze yapmak ve hatta mümkünse Türkiye’ye yirmişer otuzar kişilik gruplar getirmektense, Türkiye’den Azerbaycan’a eğitimcileri götürmenin daha faydalı olduğunu da biliyoruz, onu da gözetiyoruz. Bu anlamda pandemi süreci geçtikten sonra da karşılıklı eğitimler devam edecek. Bir

de, bir iş forumunun toplanmasını arzu ediyoruz ki sadece hükümetler arası değil aynı zamanda iş dünyasında da ortak potansiyeller, kalan ortak potansiyeller sadece iki ülkede değil, üçüncü ülkelerde de ortaya çıksın istiyoruz.

Ben saygılarımı arz ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Tabii, bizim de bu yeni dönemin ilk toplantısında Azerbaycan Cumhuriyeti'yle ilgili iki tane anlaşmayı gündeme almamızın açıkçası bir mesajı var tabii.

Teşekkür ediyorum.

Bu noktada söz almak isteyen veya soru sormak isteyen komisyon üyelerimiz varsa onlara söz vermek istiyorum.

Tulay Hanım, sizin mikrofonunuzda bir talep var mı? Yoksa buradaki...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Yok kapatılmadı galiba.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ondan dolayı peki...

O zaman Yunus Bey, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Ben soru soracağım sadece, basında yer alan bazı haberlerin doğruluğunu teyit amacıyla, daha iyi bilgilenecek amacıyla.

Şöyle ki: Türkiye'nin enerjide Rusya'ya bağımlılığında bir gerileme olduğu son yıl içerisinde yazıldı ve herhâlde bundan sonraki birkaç yıl içerisinde bu bağımlılığın daha da azalacağı yolunda haberler yer aldı. Bunların doğruluğu nedir? Ve tabii, bunun değişmesinde Azerbaycan'ın doğal kaynaklarının bunun yerine ikamesi, Rus kaynaklarının yerine ikamesi ilgili durum nedir? Bu konuda bilgi almak istiyorum. Bir de, malumunuz yine, Avrupa ülkelerinin enerji ihtiyacının karşılanmasında, Azerbaycan kaynaklarının ağırlığının bir ölçüde artmakta olduğu, bunun tabii Rusya açısından bir sorun olarak değerlendirildiği yolunda yine haberler yer aldı Türk basınında ve uluslararası basında da ve özellikle bu, Temmuzdaki bu Tovuz saldırısını da bu kapsamda değerlendiren Ermenistan Hükümetinin böyle bir, aslında provokasyon yaklaşımının arkasında böyle bir enerji politikasına ilişkin bir durumun da olduğu söylendi. Ben bu konularla ilgili bilgi almak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Başka soru sormak veya söz almak isteyen üyemiz var mı? Peki, o zaman Sefa Bey, Yavuz Bey, hanginiz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ SAFA USLU – Sayın Başkanım, sayın milletvekilimiz tabii iki soru sordu. Birincisi, Rusya'ya bağımlılık azalıyor mu bu doğru mu? İkincisi, Azeri kaynaklarının AB'ye gitmesi Rusya'ya tehdit mi? Ben öyle anladım.

Şimdi, Rusya'ya bağımlılık şöyle azalıyor, bu doğru. evet, bir defa elektrik üretiminde doğal gazın payı teditren azalıyor yıllara sâri olarak. Biz, bunu bilinçli yapıyoruz çünkü doğal gaz zaten bir ithal kaynak olarak cari açığımızı daha çok etkilediği için, biz, bunu zaten yerli kaynakların üretimine hız vermek suretiyle bilinçli bir şekilde yapıyoruz. Gel gelelim tabii, kontrat dönemi de yavaş yavaş bitiyor ve elimiz de güçlü hele hele gaz keşfinden sonra biz, artık masaya, muhataplarımızla daha güçlü, oturacağız. Haddizatında, sadece dünyada “pipeline” yani, boru gazı değil, likit gaz, LNG'nin de ciddi bir dönüşüm içinde olduğunu ve LNG'yle ilgili ciddi bir pazar olduğunu da görürsek... Dünyadaki gaz fiyatları da düşüyor. Tüm bunların hepsi, esasında bizim lehimize ama diğer taraftan biz Rusya'yla olan gaz ilişkimizi çeşitlendirmeye çalışıyoruz. Yani, burada, sadece Türk Akımı'nı öne sürmek çok doğru

bir bakış olmayabilir, kısıtlı olurdu. Dedğim gibi LNG'yle olan ticaretimizi artırıyor çünkü LNG'nin fiyatı çok rekabetçi. TANAP'la bir defa piyasaya ciddi anlamda bir rahatlama geldi. Çünkü 16 bcm'in 6 bcm'sini biz alıyoruz. Her ne kadar yaşadığımız pandemiden dolayı şu anda çekişimiz azalmış olsa da -bu bütün ülkeler için öyle sadece Türkiye için değil- bu anlamda tabii bunu doğrulamak gerekir. Yani Rusya'ya bağlılığımız tedricen azalacak.

İkincisi, Azeri kaynakların AB'ye gitmesi konusu Rusya'ya tehdit mi? Sayın Vekilim, bu çok yeni bir konu değil. Yani, ilk defa TANAP düşünülürken, Nabucco düşünülürken de Rusya bir tehdit gibi oradaydı ve gerçekte ancak Rusya'nın kendi politikaları var. Güney Gaz Koridoru dediğimiz TANAP ve TAP'la beraber Azeri gazının Avrupa'ya gitmesi de ayrı bir proje. Türkiye bu dönemi oldukça iyi yönetti hem gerek dış politikasıyla hem de gerek teknik anlaşmalar sürecinde ve biz TANAP'ı gerçekleştirdik. TANAP'ı gerçekleştirebilmek bence bölgesel bir gaz projesi olarak numunedir. Çünkü bölgesel bir gaz projesi birkaç ülkeden geçtiği için herkesin isteğini yerine getirebiliyor olmak, esasında bu da dış politikada aracı olarak önemli ki biz enerjinin barış için kullanılmasını konuşuruz ve Bakanlık olarak da hep bunu savunuruz. Türkiye bunu başarmıştır, yani o dengeyi sağlayarak Rusya'dan bağımsız bir şekilde TANAP Projesi ve TAP Projesi'ni yürütmüştür. Bu anlamda, son yapılan bu çatışmanın, Tovuz bölgesine yapılan bu müdahalenin kaynağını bilmek çok spekülasyon olabilir, bilgilerimiz de var ama neticede nereye gittiği belli değil. Bu anlamda Rusya'nın buna ne kadar tehdit gözüyle baktığı çok şey değil. Siyaseten belki bir görüş olabilir kısmen ama nihayetinde bunun bir de pazar tarafı var ki orada şirketler ve rakamlar konuşuluyor. Yani sonuçta demek istediğim şu: Sizin gazınız olabilir ama alıcısı olmadıktan sonra üretmenizin bir anlamı yok. Avrupa Birliği söz konusu olunca tabii ki ucuz gaz almak ister, kim ucuza gaz getirirse ondan almak ister. Dolayısıyla işin bir de ekonomisi var, orayı da gözden kaçırmamak lazım diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum Safa Bey.

Bu noktada, ben gerçekten, gazın bulunmasıyla ilgili yapılmış çalışmalar için buradan da Komisionumuz adına Enerji Bakanlığımıza gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum. Gerçekten ülkemiz için önemli bir ileriye yönelik kaynak olacağını... Daha da fazla kaynakların bulunması konusunda da inşallah ümitvarız.

Bu noktada, Enerji Bakanlığı olarak burada olmanızdan dolayı eğer bilginiz varsa ben de kısa bir şey sormak istiyorum, teknik bir soru: Ermenistan-Türkiye sınırında olan Metamor Nükleer Santrali var. Bildiğim kadarıyla Ermenistan'ın bu nükleer santrali çok eski bir teknolojiye sahip ve ciddi de bir sorun şu anda hem bölge için hem dünya için çünkü Çernobil'i hepimiz hatırlıyoruz. Eğer doğru bir şekilde kullanılmazsa, doğru bir şekilde bakımı ve çalışması yapılmazsa neler olabileceğini biliyoruz. Burada önemli olan, altını vurguladığım doğru bir şekilde bunun yapılması ama teknik olarak tam da gündemimize geldiği için farklı uluslararası toplantılarda da gündeme geliyor. Metamor'un teknik durumuyla ilgili bilginiz varsa çok kısa bir şekilde, şöyle iki üç dakika içerisinde bize bilgi verirseniz Komisyon üyelerimizin de bilgisi olmasını istiyorum bu noktada.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ SAFA USLU – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Metamor'la ilgili tabii biz ülke olarak her platformda bunun bir tehdit olduğunu bugüne kadar hep bildirdik. Özellikle Uluslararası Atom Enerjisi Ajansında yapılan toplantılarda defaatle bu hep kayda alındı, gündeme geldi. İkili görüşmelerimizde de aynı şekilde. Tabii, yani, netice itibarıyla çok eski bir santral ama biliyoruz ki Rosatom'un burayı yenileme çalışması var, devam ediyor. Şahsen şu anda açıkçası hangi aşamada olduğunu bilmiyorum. O bilgiyi tamamlarız Bakanlık olarak sizlere ama neticede evet, doğrudur, biz bunun ciddi bir tehdit olduğunu, bölge güvenliğini açısından çevreye, insan

sağlığına her türlü tehdit olduğunu her fırsatta söylüyoruz ancak tabii şu da var: Ulus devlet rejiminde malumunuz başka bir ülkenin aldığı karara çok da müdahil olamıyorsunuz ancak uluslararası örgütler üzerinden dillendiriyorsunuz ve lobi gücünüzü kullanıyorsunuz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Yavuz Bey, eğer bilgi var ise Tulay Hanım'ın girişte sorduğu soruyla ilgili bir bilgiyi kayda geçirebilirsek, o da iyi olur diye düşünüyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Tabii Sayın Başkanım.

Özellikle yatırımcılarımızın da yakından takip ettiği bir hususu gündeme getirdi. Suudi Arabistan'la ticari ilişkilerimizde özellikle Suudi Arabistan tarafının ambargo kararı aldığına dair haberleri biz de basından takip ediyoruz ve bu haberler üzerine de Suud makamlarıyla her türlü düzeyde girişimlerimizi yaptık, yapıyoruz. Şu ana kadar tarafımıza Suudi Arabistan makamlarından iletilmiş bir resmî ambargo kararı olmadığını burada özellikle kayda geçirmek isterim ama yatırımcılarımızın...

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Ticaret Odası Başkanı.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Evet, sadece Riyad Ticaret Odası Başkanının bir açıklaması söz konusu. Sayın Ticaret Bakanımız bu konuyla ilgili muhatabına bir mektup da yazdı. Ambargo söz konusu olmasa da, resmî olarak teyit edilmese de Suud makamlarından, burada yatırımcılarımızın, ihracatçılarımızın çok ciddi sorunlarla karşılaştığı muhakkak. Bunların farkındayız. İhracatçılarımızdan yazılı taahhütler almak suretiyle orada pek çok zorluğun çıkarıldığını biliyoruz ve bu zorluk sebebiyle de Suudi Arabistan'la ticaret hacmimizde geçtiğimiz yıla nazaran yüzde 30'lara varan bir daralma söz konusu. Bu tabii ki her iki ülkeyi de etkileme potansiyeline sahip, özellikle ihracatçılarımızı. Bu konu Sayın Ticaret Bakanımızın muhatabına yazdığı mektuba cevaben de Suudi Arabistan Ticaret Bakanı "Ambargonun söz konusu olmadığını; bu haberlerin Suudi Arabistan-Türkiye ilişkilerine zarar vermeye çalışan çevrelerin propagandası olduğunu." kayda geçirdi ama aradan geçen sürede yatırımcılarımızın karşılaştıkları sorunlar azalmadı. Biz bu sorunların azalması konusunda Suud makamlarıyla her tür düzeyde girişimlerimizi devam ettireceğiz. Tabii, ambargo kararları alabilir ülkeler veya zorluklar çıkarılabilir ama ticarete elbette sermaye bir şekilde yolunu bulur ve bu ambargolar ve çıkarılan zorluklar aslında o zorlukları çıkaran ülkeye zarar verir nihayetinde. Bu hususları da Suud makamları nezdinde gündeme getiriyoruz. Özellikle Dünya Ticaret Örgütü kurallarını da Suud muhataplarımızla sıklıkla gündeme getiriyoruz. Bu konunun yakın takipçisi olmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Bu noktada Komisyonumuzu da gelişmelerden bilgilendirebilirseniz sevinirim çünkü tüm siyasi partilerin üyesi olan milletvekillerimizin de bu konuyu yakından takip ettiğini biliyorum. Biz de tabii bu noktada Komisyon olarak verebileceğimiz her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu da burada tekrar hatırlatmak isterim.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ENERJİ VE MADENCİLİK ALANLARINDA İŞ
BİRLİĞİNE DAİR ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 25 Şubat 2020 tarihinde Bakü’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2982) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon raporu hakkında Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, İstanbul Milletvekili Hasan Turan’ın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz var ise 9 Ekim 2020 Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerini iletmelerini rica ediyorum.

Böylece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı temsilcilerinin görev alanlarıyla ilgili bölümü tamamlamış olduğumuz için kendilerine teşekkür ediyorum.

Gündemin 2’nci maddesine geçiyorum:

2.- Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) (***)

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Ara buluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/2981) esas numaralı Kanun Teklifi, 16 Haziran 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 24 Haziran 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü, yine Dışişleri Bakanlığı temsilcisine veriyorum.

Buyurun lütfen.

(2981) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkan, dünya ticaret hacmi, Komisyonumuzun malumu olduğu üzere, gelişen teknolojik imkânların da etkisiyle her yıl artmaya devam ediyor. 2019’da dünya hizmet ihracatı 6 trilyon, mal ihracatı ise yaklaşık 19 trilyon dolar seviyesindeydi. Ülkemizin de, yine, 2002’de 87 milyar dolar olan dış ticaret hacmi 2019’da yaklaşık 370 milyar dolar seviyesine yükseldi. Bu yıl coronavirüs salgını nedeniyle dünya ticaret hacminde belli bir daralma yaşanıyor olsa da salgın sonrası düzende bu yükselişin devam edeceği aşîkâr. Bu yükseliş muhakkak ki dünya genelinde yeni ticaret imkânları da doğuracaktır. Sayın Cumhurbaşkanımızın da işaret ettiği üzere üretim, ticaret ve lojistik avantajlarımız salgın sonrasında dünya ekonomisindeki yerimizin daha da güçlü olacağına işaret ediyor. Ülkemizin dış pazarlarda artan ekonomik, ticari ve mali mevcudiyeti iş insanlarımızın ve şirketlerimizin çok çeşitli coğrafyalarda ve farklı hukuk düzenlerinde faaliyet göstermesini elzem kıyor.

Tabii, mevzuat farklılıklarının ticari ve ekonomik çıkarlarımız için barındırdığı risklerin bertaraf edilmesi hızlı, standart ve uygulanabilir çözümlere bağlı. Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Komisyonu bu alandaki çerçevenin uyumlaştırılması ve modernleştirilmesi için ticaret hukuku alanında yasal mevzuat çalışmaları yürütüyor.

Şu anda görüştüğümüz sözleşme de 20 Aralık 2018 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda oy birliğiyle kabul edildi ve 12 Eylül 2020 itibarıyla da yürürlüğe girdi. Hazırlanmasına Singapur tarafından öncülük edilmesi nedeniyle “Singapur Sözleşmesi” olarak da adlandırılan metni hâlihazırda 53 ülke imzalamış bulunuyor. Adalet Bakan Yardımcımız Sayın Zekeriya Birkan sözleşmeyi ülkemiz adına 7 Ağustos 2019’da Singapur’da imzalamıştı.

Uluslararası ticari ihtilaflarda ara buluculuk yöntemiyle varılan sulh anlaşmaları birçok yönüyle mahkeme ve tahkim yoluyla varılan çözümlere göre daha avantajlı oluyor. Maliyet avantajı, zaman, emek tasarrufu ve varılan anlaşmaların tarafların iradesini yansıtmaması bu avantajların başında geliyor. Milletlerarası Ticaret Odası verilerine göre 25 milyon dolarlık uyuşmazlık davasında uluslararası tahkime gidilirse yaklaşık 2,9 milyon dolarlık bir masraf ortaya çıkıyor ama aynı uyuşmazlığın ara buluculuk yoluyla çözümünde ise maliyet 120 bin dolara düşüyor; yani böylesine büyük bir avantaj söz konusu. Ancak ara buluculuk yöntemi bu konudaki yasal yükümlülükleri düzenleyen bağlayıcı bir metin olmaması nedeniyle bugüne kadar ihtilafların çözümünde diğer yöntemlerin gerisinde kalıyordu. Sözleşme, bu ihtiyaç temelinde tarafların ara buluculuk yoluyla vardığı anlaşmalara icra kabiliyeti kazandırmayı hedefliyor. Ara buluculuk süreci sonucunda imzalanan sulh anlaşmalarına uluslararası hakem kararlarının sahip olduğu statüye benzer bir statü tanınmakta. Böylece ara buluculuk yöntemi bu tür ihtilaflarda daha fazla kullanılabilir ve varılan sulh anlaşmaları diğer devletler nezdinde hukuki sonuç doğurabilecek. İcra edilebilir durumda olan mahkeme ve tahkim kararları ise sözleşmenin kapsamı dışında. Hükümler yalnızca uluslararası nitelikteki ticari uyuşmazlıkları ara buluculuk yoluyla çözüme kavuşturan ve taraflarca yazılı olarak yapılan sulh anlaşmalarına uygulanacak. Sözleşmeyle sulh anlaşmalarının mahkeme veya hakem kararına ihtiyaç olmadan tatbik edilir olması uluslararası ara buluculuğun cazibesini de önemli ölçüde artıracak, bu sayede tarafların ara buluculuk sonrasında mahkemeye ya da tahkime yaptıkları başvuruların sayısı da azalmış olacak.

Ülke olarak, ara buluculuk sisteminin avantajını esasen bir süredir tecrübe ediyoruz ve bu alanda zaten belirli ölçüde ilerleme sağlamış durumdayız, dünyada önemli bir tecrübesi olan ülkelerin başında geliyoruz.

Bilindiği üzere, ülkemizde 2018’de iş uyuşmazlıklarında, 2019’da ticari uyuşmazlıklarda ve son olarak bu yıl tüketici uyuşmazlıklarında dava şartı olarak ara buluculuk sistemi getirildi. Hâlihazırda 1 milyonun üzerinde, uyuşmazlıkta ara buluculuk yöntemi kullanıldı.

Ticari uyumsuzlukların çözümüne ve dolayısıyla uluslararası ticaretin geliştirilmesine sağlayacağı katkıların yanı sıra Singapur Sözleşmesi'nin uluslararası ticari ilişkilerde ahenk ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bakımından da olumlu etkileri olacağını düşünüyoruz.

Ara buluculuk sisteminin uluslararası ticari ihtilaflarda da etkin şekilde kullanılması için zemin oluşturacak bu sözleşmenin onaylanması konusunda yüce Meclisimizin desteklerini bekliyor, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Adalet Bakanlığı temsilcimizi dinleyelim lütfen.

ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; ben de Adalet Bakanlığı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ara buluculuk sistemi, dünyada ve ülkemizde her geçen gün daha fazla önem kazanan bir sistem. Bunun sebebi de uyumsuzlukların tarafların kendi kararlarıyla, kendi inisiyatiflerinde, çok kısa zamanda gizli bir şekilde çözülmesi.

Tabii, gerek bu Covid süreçleri gerekse dünyadaki değişimlere baktığımızda, zaman, artık en önemli unsur olarak karşımıza çıkıyor ve ara buluculuk sistemi de gerek tahkim müessesesine gerekse mahkemeye göre çok daha kısa zamanda sorunları çözme becerisine sahip bir dostane çözüm yöntemi olarak karşımızda bulunmakta. Bu anlamda, Sayın Bakan Yardımcımızın biraz önce söylediklerini tekrar etmemek anlamında farklı birkaç şey söyleyerek bitirmek istiyorum.

Ara buluculuk süreci ülkemizde 14 Kasım 2013 tarihinde (1) sicil no.lu ara bulucunun sicile kaydolmasıyla başladı ama şu anda 1 milyon 612 bin dosya ara buluculuk sürecine girdi; bu da şu anda Avrupa'da Türkiye'yi ara buluculuk sürecinde 1'inci, dünyada da ilk 5 arasına sokmuş durumda. Ara buluculuk sürecindeki bu başarımız diğer ülkeler tarafından da takip edilmekte, yakın zamanda gerek Afrika ülkesi gerek Azerbaycan, Pakistan, Gine gibi ülkelere de Türkiye'deki ara buluculuk başarısını götürdük.

Tabii, ara buluculuk süreci iç hukukta düzenlendi ama uluslararası hukuk alanında da ihtiyaçlar doğmaya başladı çünkü 1958 tarihli New York Konvansiyonu, tahkimde icra edilebilirliği sağlıyordu ancak ara buluculuk sürecinde böyle bir müessese olmadığı için, genelde, ara buluculuk sözleşmesi olan bir hakem kararı hâline getirerek bunu icra etmeye çalışıyorlardı; bu da tabii uygulamada çok ciddi sorunlar yaratıyordu. Bundan dolayı, Birleşmiş Milletler nezdinde UNCITRAL Komisyonu bu konuda çalışmalarına başladı. Biraz önce, Sayın Bakan Yardımcımızın ifade ettiği gibi 7 Ağustos 2019 tarihinde Singapur'da bakan, bakan yardımcısı ve üst düzey katılımı 46 ülke tarafından imzalandı. Tabii, 7 ülke daha şu anda imzalamış ve 53 ülkeye ulaşmış durumda ve 12 Eylül 2020 tarihinde de Konvansiyon, Singapur, Fiji, Katar'ın iç hukuk onay sürecini tamamlamasıyla birlikte yürürlüğe girmiştir; yani şu anda artık Singapur Konvansiyonu'nun dünyada yürürlükte olduğu ifade edelim. Suudi Arabistan, Belarus ve Ekvador da şu anda iç hukuk onay sürecini tamamlayan diğer ülkeler. Tabii, diğer ülkelerin de yakın zamanda bizim ülkemiz gibi tamamlayacağını düşünüyoruz. Özellikle bu 53 ülkenin arasında Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Hindistan, Katar, İran, İsrail, Güney Kore gibi çok fazla ticaret yaptığımız ülkeler olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Tabii, bu süreç bize ara buluculuktaki uluslararası anlaşmaların icra edilebilirliğini sağladığında ülkemiz açısından şunu söylemek istiyorum: Gerek ülkemizin 1958 tarihli New York Konvansiyonu'na taraf olması gerekse inşallah Meclisimizden geçtiğinde Singapur Konvansiyonu'na taraf olması yabancı yatırımcılar açısından Türkiye'nin güvenli bir liman olmasını sağlayacaktır. Çünkü yabancı yatırımcı bir ülkeye yatırım yaparken öncelikle hukuk sistemini inceler ve o sistemler içerisinde kendisinin bir

uyuşmazlıkla karşılaştığında sorunu çözmekle ilgili daha kısa bir yolun, yöntemin olup olmadığını ve bunun güvenli bir yol olup olmadığını; etkin bir yol olup olmadığını inceler. Bu kapsamda artık inşallah, Singapur Konvansiyonu yürürlüğe girdiğinde, ülkemize gelecek olan yabancı yatırımlar için gerek tahkim suretiyle gerekse ara buluculuk suretiyle kısa zamanda sorunlarını çözebileceğini ve aynı zamanda bunun icra edilmesini de sağlayabileceğini ifade etmek istiyorum.

Ben şimdiden gerek Komisyonumuza gerekse Meclisimize konvansiyonun yürürlüğü konusundaki çabalarından dolayı Bakanımız adına teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum Hakan Bey.

Evet, söz almak isteyen veya soru sormak isteyen Komisyon üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Peki, herhangi bir söz talebi yok dolayısıyla teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**ARABULUCULUK SONUCUNDA YAPILAN MİLLETLERARASI SULH ANLAŞMALARI
HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KONVANSİYONUNUN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 7 Ağustos 2019 tarihinde Singapur'da imzalanan "Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu"nun onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2981) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 9 Ekim 2020 Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Adalet Bakanlığı temsilcimize teşekkür ediyoruz.

ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Hayırlı olsun.

ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÖZTATAR – Sağ olun.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Gündemimizin 3’üncü maddesine geçiyoruz.

3.- *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2819) (****)*

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi

(2/2819) esas numaralı Kanun Teklifi, 13 Nisan 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 21 Nisan 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü, yine Dışişleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ürdün, Orta Doğu coğrafyasında önemli bir partnerimiz, önemli bir ortağımız. Pek çok konuda, özellikle ikili düzeyde ilişkilerimiz gelişiyor. Bazı siyasi konulara bakışımızda farklılıklar olsa da Ürdün’le her anlamda iş birliğimizi ve ilişkilerimizi derinleştirmeyi önemsiyoruz.

Tabii, özellikle FETÖ’yle mücadeledeki iş birliğimiz bu anlamda önemli zira Ürdün, ülkesindeki tek FETÖ iltisakla okulu 15 Temmuz hain darbe girişiminin öncesinde kapatan ülkelerden biri. Bu anlamda Ürdün makamlarına da müteşekkirimiz.

Tabii, ülkemizde ticari ilişkilerimizin de geliştirilmesi son derece önemli. Ülkemizin Ürdün’deki yatırımları 290 milyon dolar düzeyine ulaşmış durumda. 2002 yılında 135 milyon dolar olan ticaret hacmimiz 2019 yılında 716 milyon dolar seviyesine ulaştı. Turizm alanında da iş birliğimiz ilerliyor. 2019 yılında 477 bin Ürdün vatandaşı ülkemizi ziyaret etti. Covid-19 salgını öncesinde Türk Hava Yollarımızın İstanbul-Amman seferleri haftada 16’ya ulaşmıştı. Hâlihazırda salgın kaynaklı kısıtlamalara rağmen Türk Hava Yollarımız haftada 2-3 seferle İstanbul-Amman seferlerini gerçekleştiriyor. Yine, ülkemizin önde gelen firmaları Ürdün’de faaliyet gösteriyor.

Gündemimizdeki anlaşma 1 Ekim 2019 tarihinde Ankara’da imzalanmıştı. Ürdün tarafı anlaşmanın iç onay sürecini tamamladığını 21 Kasım 2019 tarihinde bildirdi.

Bu anlaşmayı imzalamamızın başlıca sebebi, esasen Ürdün aleyhine önemli bir ticaret açığı ortaya çıkması sebebiyle aramızdaki Serbest Ticaret Anlaşması’nı Ürdün tarafının feshetmiş olması. Serbest Ticaret Anlaşması’nın yürürlükten kalkmasıyla ikili ekonomik ilişkilerimizde hukuki çerçeve bakımından bir boşluk meydana geldi. Serbest Ticaret Anlaşması yürürlükteyken bu anlaşma kapsamında kurulan Ortaklık Konseyi Ürdün’le gündemimizdeki ticari ve ekonomik konuları ele alan bir mekanizme işlevi görüyordu ancak anlaşmanın feshedilmesiyle ortaklık konseyi de ortadan kalkmış oldu. Şu an öncelikli ihtiyaç, yatırım konusu dâhil olmak üzere ekonomik ve ticari ilişkilerin kapsamlı bir şekilde ele alınabileceği bir mekanizmanın tesis edilmesidir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle bu amaçla karma ekonomik komisyon kurulacak ve bu çerçevedeki mevcut hukuki boşluğu da ortadan kaldıracak.

(2/2819) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Karşılıklı yatırımların artması, Ürdün’le aramızda düzenli bir ekonomik istişare mekanizmasının oluşturulması mevcut iş birliğimizin daha kalıcı bir hâle getirilmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda Ürdün özellikle otomotiv sanayisi, güneş enerjisi, tıbbi malzeme ve ilaç, deniz suyu arıtma ve petrol rafinerisi kapasitesi geliştirilmesi gibi alanlarda önemli fırsatlar sunuyor.

Anlaşmanın onaylanması bu fırsatların değerlendirilmesi ve ekonomik ilişkilerimizin canlandırılması bakımından faydalı olacaktır. Bu amaçla yüce Meclisimizin desteğini bekliyor, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Ticaret Bakanlığı temsilcimizi dinleyelim lütfen, Hüsni Dilemre Bey.

Buyurun Hüsni Bey...

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, ben de sözlerime başlamadan, Bakanlığım adına yüce Meclisinizin yeni yasama döneminin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, size de yeni görevinizde başarılar diliyor, saygılarımı sunuyorum.

Sayın Başkanım, 2011-2018 yılları arasında bizim Ürdün’le serbest ticaret anlaşmamız yürürlükteydi. Burada, ticaret hacmimizin yaklaşık yüzde 90’ı bizim ihracatımızdan oluşmaktaydı; dolayısıyla Ürdün bunu 2018 yılı sonu itibarıyla iptal etmişti. Bununla birlikte, Ürdün bizim için sadece ikili ticarete değil, bulunduğu coğrafi konum ve komşuları dikkate alındığında özellikle güneyinde yer alan ülkelerle ticaretimizde üstlendiği köprü vazifesiyle de çok ciddi önem taşıyor. Süveyş Kanalı’na alternatif olarak kullanılan Doğu Akdeniz limanlarını Körfez Bölgesi’ne bağlayan ve daha az maliyetli olan kara yolu hattı Ürdün’den geçiyor malumunuz. Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle hem ticari ilişkilerimiz açısından yeni bir hukuki altyapı oluşturacağız hem de anlaşmada özellikle zikredilen gümrük, dış ticaret, kaçakçılıkla mücadele, tüketici hakları, fikri mülkiyet hakları, lojistik, esnaf ve sanatkarlar ve kooperatifçilik alanlarında yeni iş birliği imkânları gibi çok çeşitli alanlarda iş birliği imkânına sahip olacağız. Bu anlaşma temelinde eğitim ve teknik iş birliği de tesis edilecektir. Böylelikle dost bir ülke ve halkla çok daha boyutlu bir ilişki geliştirebileceğiz. Ürdün’le ticari ilişkilerimizde nihai hedefimiz Sayın Başkanım, serbest ticari alanını aslında yeniden oluşturmaktır. Bu konudaki görüşmelere başlama konusundaki kararlılığımız Bakanlığımızın 2021 yılı eylem planında da yer almaktadır.

Arz ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen veya soru sormak isteyen Komisyon üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Yunus Bey, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ben kısa bir soru soracağım, daha doğrusu iki soru...

Birincisi, bu anlaşma dışında iptal edilen serbest ticaret anlaşmasının yenilenmesi, revize edilip başka bir serbest ticaret anlaşması yapılmasıyla ilgili görüşmeler yapılıyor mu acaba? Bunu sormak istiyorum.

İkincisi de... Genel gerekçe bölümünde şöyle bir bilgi var, deniyor ki: “2018 yılının ilk yedi ayında 459 milyon ABD doları olan ihracatımız 2019’un ilk yedi ayında yüzde 16 azalarak 387 milyona düştü.” Şimdi, bu yüzde 16’lık azalışta acaba çok belirgin bir ya da iki sektör var mıdır? Yani, bunların

dağılımıyla ilgili elinizde bilgi var mıdır, yoksa... Yani, şunu ifade etmek istiyorum: Özellikle belli bir sektöre ya da belli bir ürüne doğrudan darbe vuran bir sonucu oldu mu, yoksa genel bir azalış mıdır? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkürler...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ediyorum.

Efendim, STA'nın yenilenmesi konusunda henüz görüşmelere başlamadık; dolayısıyla, 2021'deki eylem planımıza koyduk. Bu konuda herhangi bir temasımız henüz olmadı ama bu niyetimizi Ürdün'e çeşitli vesilelerle bildirmiştik.

Diğer konuyla ilgili olarak da rakamlara baktığımızda, en büyük kayıp aslında bizim ithalatımızda var, Ürdün açısından büyük bir kayıp var dış ticaret dengesine bakıldığında. Bizim ihracatımız açısından beklenen bir sonuç olarak tekstil ürünlerinde bir azalış olması beklenmişti ama 2020'ye geldiğimizde şunu görüyoruz -sekiz aylık rakamlarımız var- aksine bir artışımız da var 2020 itibarıyla. 2018-2019 arasında en başta tekstil ürünlerinde yüzde 13 oranında bir azalışımız olmuştu. Bunun tabii belirli nedenlerini var; özellikle de Ürdün'ün şu anda hem Amerika'yla hem Avrupa Birliğiyle serbest ticaret anlaşması devam ediyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Genel azalış trendinden farklı değil.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Değil efendim, değil efendim. Ama oradaki QIZ'lerin ABD'ye ve Avrupa Birliğine ihracatı devam ediyor, onlar da ithalata devam ediyor, o anlamda.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir söz talebi var.

Buyurun...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şöyle bir soru soracaktım: Serbest ticaret anlaşması dar kapsamlı kaldığı için bir iptal durumu oluyor sanırım. Peki bu anlaşmanın seviyesi ne düzeyde olacak yani bir ortak pazar, gümrük birliği ve hangi pazar alanı, spesifik ürün anlamında da nasıl bir anlaşma olacak? Çünkü serbest ticaret anlaşması kısıtlı bir anlaşma ama şu an imzalanacak olan anlaşmanın seviyesi ne olacak? Vergi düzeyinde mesela, vergi olarak oranla nasıl bir anlaşma yapılacaktır?

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Efendim, serbest ticaret anlaşması aslında geniş kapsamlı bir serbest ticaret anlaşmasıydı. İptal edilmesinin nedeni de maalesef bu dış ticaret açığıydı ve dünyada bir başka örneği de yok şu ana kadar. Dünya Ticaret Örgütü kayıtlarına girmiş, yapılmış serbest ticaret anlaşmasının iptal edildiği başka bir kayıt da henüz yok. Bu, şu anda size arz ettiğimiz anlaşma gümrük vergilerini şu anda hedeflemiyor fakat 2 ülke arasında bakanlar düzeyinde her türlü konunun görüşülebileceği, ekonomik konunun görüşülebileceği bir platform oluşturuyor. Dolayısıyla burada her türlü konuyu ticaret dâhil, lojistik konuları dâhil görüşme için bir imkân sağlanıyor, bir platform sağlıyoruz.

Arz ederim efendim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ederiz.

Başka sorusu veya bir konu söylemek isteyen bir üyemiz yoksa...

Peki, teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARİ VE EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (I) 1 Ekim 2019 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2819) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz var ise 9 Ekim 2020 Cuma günü saat 17.00'e kadar muhalefet şerhini iletmeleri gerekmektedir.

Gündemin 4'üncü maddesine geçiyoruz:

4.- Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Ulusal Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasında Geçici Serbest Ticaret Anlaşması ile Kurulan Ortak Komite'nin; Temel Tarım Ürünleri ve İşlenmiş Tarım Ürünleri ile Balıkçılık Ürünlerinde Taviz Değişimine Dair Protokol I'e Ait Tablo I'in Tadili Hakkında 1/2020 Sayılı Kararı ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması'nın "Menşeli Ürünler" Kavramının Tanımı ve İdari İş Birliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sinin Tadili Hakkında 2/2020 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/3003)

(*****)

***** (2/3003) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Ulusal Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasında Geçici Serbest Ticaret Anlaşması ile Kurulan Ortak Komite’nin; Temel Tarım Ürünleri ve İşlenmiş Tarım Ürünleri ile Balıkçılık Ürünlerinde Taviz Değişimine Dair Protokol I’e Ait Tablo I’in Tadili Hakkında 1/2020 Sayılı Kararı ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması’nın ‘Menşeli Ürünler’ Kavramının Tanımı ve İdari İş Birliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II’sinin Tadili Hakkında 2/2020 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi...

(2/3003) esas numaralı Kanun Teklifi, 29 Haziran 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 3 Temmuz 2020 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü, Dışişleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Buyurun...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; hepimizin malumu olduğu üzere İsrail-Filistin ihtilafı kritik bir dönemecten geçiyor. Filistin devleti bu dönemde İsrail’in işgalci ve hukuk dışı politikalarına ek olarak uluslararası alanda yoğun baskılara da maruz kalmakta. İsrail Hükûmeti yasa dışı yerleşimler başta olmak üzere işgali genişletmeye yönelik uygulamalarını Kudüs’ün tarihi ve hukuki statüsünü aşındırmaya yönelik gayretlerini artırarak sürdürmekte. Diğer taraftan meseleye tek taraflı müdahaleler Filistin’in maruz kaldığı adaletsizliği daha da derinleştiriyor maalesef. Türkiye olarak, gerek siyasi gerek ekonomik planda Filistin’e kararlı ve somut biçimde destek vermeye devam ediyoruz.

ABD yönetiminin geçtiğimiz ocak ayında İsrail-Filistin ihtilafına ilişkin açıkladığı ve asrın anlaşması şeklinde takdim edilen plan, sadece İsrail’in görüş, talep ve çıkarları doğrultusunda hazırlanmıştır. Türkiye olarak plana karşı ilk ve en güçlü tepkiyi biz verdik vermeye de devam ediyoruz. Bunun barış planı değil, İsrail’in işgalinin meşrulaştırılmasının ve Filistin topraklarının ilhak edilmesinin amaçlandığı bir ilhak planı olduğu Sayın Cumhurbaşkanımız, Gazi Meclisimiz, Sayın Bakanımız, Hükûmet yetkililerimiz ve Bakanlığımız tarafından da her bir vesileyle vurgulanıyor.

İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Dönem Başkanlığımız boyunca Kudüs’ün statüsünün korunması, Filistinli sivillere korunma sağlanması gibi önemli kararların kabul edilmesine öncülük ettik, ardından bu kararların Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda büyük çoğunlukla kabul edilmesini de sağladık. Kudüs’ün ve Müslümanların ilk kiblesi olan Harem-i Şerif’in statüsünün korunmasına büyük bir önem atfediyoruz. Kudüs’te büyükelçilik açma girişimlerine meyleden ülkeler nezdinde de uyarıcı ve caydırıcı girişimlerimizi sürdürüyoruz. Filistinliler arası uzlaşma sürecine desteğimiz de sürüyor.

Tabii bütün bu çabalara karşı Filistinlilerin birlik ve beraberliği son derece önemli. Hamas ve El Fetih arasındaki görüşmelerinin son turuna da bu anlayışla ülkemiz ev sahipliği yaptı. Bu görüşmelerde ulusal uzlaşma yönünde anlaşma sağlandı.

Ekonomik ve sosyal alanda, TİKA’mız, Kızılayımız, AFAD’mız, Diyanet İşleri Başkanlığımız ve bütün ilgili kurumlarımızın yanı sıra yine sivil toplum örgütlerimizin Filistin halkına yönelik yardımları aralıksız devam ediyor.

Ülkemiz ve Filistin arasında 14 Aralık 2017’de yürürlüğe giren hibe anlaşması çerçevesinde 2018-2019 yıllarında 4 dilimde 10 milyon doları Filistin’e aktardık. TİKA’mız aracılığıyla yine Filistin devletine yönelik 2015’te 29 milyon dolar tutarında 60 proje, 2016’da 18 milyon dolar tutarında 73

proje, 2017’de 19 milyon dolar tutarında 53 proje, 2018’de de 11 milyon dolar tutarında 72 projeyi gerçekleştirdik. İslam İşbirliği Teşkilatı 46’ncı Dışişleri Bakanlığı Konseyi kararına istinaden 2019 yılında Filistin bütçesine 1 milyon dolar tutarında ek mali katkıda bulunduk.

Yine Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğimizin Barış İçin Sanayi girişimiyle Filistin’in Cenin bölgesinde bir sanayi bölgesi kurulması konusundaki çalışmalar devam ediyor. Projenin doğrudan 5 bin, dolaylı olarak 15 bin kişiye istihdam sağlaması ve Filistin’in İsrail’e ekonomik bağımlılığından kurtulmasına aşamalı olarak katkı sağlaması öngörülmüyor. Saymaya devam edebileceğimiz pek çok yardımı Filistinli kardeşlerimiz için seferber etmeye devam ediyoruz.

Ekonomik açıdan baktığımızda, Filistin de bütçe desteği ve kalkınma yardımları gibi dış yardımlara maalesef bağımlı bir ülke. Teknik altyapı ve temel hizmetlerin yetersizliği ve kronik işsizlik devam ediyor, ekonomi İsrail işgalinin yarattığı koşullar nedeniyle kırılganlığını muhafaza ediyor.

Filistin’in yaşadığı mali zorlukların her geçen gün giderek artması ülkemiz için önemli bir meseledir ve bunun çözümü için de ülkemiz her türlü fedakarlığı yapmaktadır. Tabii, mevcut zorluklara bir de coronavirus salgınını etkileri eklendi. Filistin ekonomisinin en önemli girdisi olan turizm, salgından fazlasıyla etkilendi.

Bu koşullarda Ortak Komite kararının bir an evvel kanunlaşmasının Filistin’e yönelik ciddi bir destek, dayanışma ve yardımlaşmanın göstergesi olacağını düşünüyoruz. 1/2020 sayılı Ortak Komite kararıyla Filistin’in ülkemize hurma ihraç kotası bin tondan 3 bin tona çıkarılıyor.

Tabii, hurma, Filistin’in başlıca ihraç ürünü. Ülkemizde de hurmaya önemli bir talep var ancak üretim talebi karşılamayacak ölçüde sınırlı. Filistin’de hurma hasat dönemi başladığından bu mutabakatın olabildiğince erken yürürlüğü girmesi daha büyük önem kazanıyor. İsrail Hükümeti ise yasa dışı yerleşim yerlerinde hurma üretimini teşvik etmeye devam ediyor. Üreticilere sağladığı çeşitli sübvansiyon ve kolaylıklarla işgal altındaki topraklarda yetişen ürünleri İsrail malı olarak nitelendirip uluslararası pazarlarda satıyor. Bu durum tabii, Filistinli çiftçilerin yetiştirdikleri ürünlerin rekabetçiliğini de olumsuz düzeyde etkiliyor.

Dolayısıyla hurma ihraç kotasının artırılmasıyla hem nihai tüketicimizin talebini farklı pazarlardan kaliteli ve düşük maliyetle karşılamış hem de bu vesileyle Filistinli kardeşlerimizi de desteklemiş olacağız.

2/2020 sayılı kararla ise, Filistin ve ülkemiz arasındaki serbest ticaret anlaşmasının menşeli ürünler protokolünün değiştirilmesi öngörülmüyor. Filistin’le 2004’te imzaladığımız serbest ticaret anlaşması 2005 yılında yürürlüğe girmişti. Bu anlaşmanın ekinde bulunan menşe protokolünün ülkemizin 2014’te, Filistin’in ise 2013’te taraf olduğu Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon’la uyumlu olacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Bu konvansiyondaki yeni kuralların fiilen işleyebilmesi için benzer değişikliğin evvelce imzalanmış olan tüm serbest ticaret anlaşmalarında yapılması gerekti, Filistin’le aramızdaki serbest ticaret anlaşması da bunlardan biri. Filistin tarafında 27 Ocak 2020 tarihinde yürürlüğe giren ortak komite kararlarının yüce Meclisimiz tarafından da onaylanması Filistin’in haklı davasına desteğimizi ve kardeş Filistin Devleti ve halkının yanında olduğumuzu bir kez daha gösterecektir.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de sözü Ticaret Bakanlığı temsilcisine vermek istiyorum.

Buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, sadece 2 hususun altını çizmek istiyorum: Birincisi, Filistin için hurmalardaki tavizlerin 3 bin tona çıkarılması aslında hâlen çok sınırlı imkânlarla hayatta kalmaya çalışan Filistinli çiftçilerin kendi kendilerine yeterliliklerinin ve dolayısıyla ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması bakımından hayati öneme sahiptir. Bu konudaki talep, 3 bin tona çıkarılması, Filistin'den gelmiştir ve sonuçta kabul edilmiştir. Burada sadece bir taviz artışı meselesi değil, aynı şekilde TİKA'nın özellikle ürün saklama, hurmayı saklama ve pazarlama konusundaki eğitimlere de katkı sağlaması söz konusudur. Bu konuda TİKA ile Filistinli yetkililer arasındaki gerekli anlaşma da sağlanmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığımız bu çerçevede 2019'un Ekim ayında Filistin'de hurma konusunda da bilgilendirme eğitimi vermiştir. Menşe kümülasyonu ile ilgili olarak da aslında menşe kümülasyonundaki revizyonlar sayesinde Türkiye ve Filistin ikili ticarete Pan Avrupa Akdeniz Bölgesi ülkelerinden tedarik ettikleri girdilerle ürettikleri ürünleri, mevcut STA çerçevesinde, menşe problemi olmadan satabileceklerdir. Pan Avrupa Akdeniz Bölgesi'nde ülkemizle ticarete bu imkândan yararlanamayan tek ülke Filistin'di, bu anlaşmayla Filistin'in de bu sistem içerisine dâhil olması sağlanacak. Filistin ve Türkiye ürünlerinin, Pan Avrupa Akdeniz Bölgesi'ndeki diğer ülkelerin girdileriyle birlikte kullanılarak bölge içerisinde serbest dolaşımına ve bu şekilde ilave ticari kapasite sağlanmasına imkân tanınmış olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle Sayın Çeviköz'ün söz talebi var.

Buyurun Sayın Çeviköz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

İlk defa söz aldığım için öncelikle Başkanlığınızın ve Dışişleri Komisyonumuzun yeni çalışma döneminin başarılı geçmesi temennilerimi vurgulamak isterim. Elbette önümüzde çok önemli bir gündem olacak, bugün de bu gündemin ilk anlaşmalarını görüşüyoruz.

Türkiye ile Filistin arasındaki ilişkileri fevkalade önemsiyoruz ve Filistin'in üretimini artırmasıyla ilgili atılacak olan her türlü adımı da gerek anlaşmalar yoluyla gerek başka türlü destek imkânlarıyla sürdürmek gerektiği kanaatindeyiz. Özellikle hurma konusunu vurgulamak isterim; ben hurmayı da severim o yüzden Filistin'den ne kadar çabuk hurma gelirse o kadar da memnun oluruz. Ancak burada bir usul konusunu gündeme getirmek isterim. Önümüze gelen anlaşma 2 dilde hazırlanmış: İngilizce ve Türkçe. İngilizce metin imzalanmış fakat Türkçe metin imzalanmamış; biz bunu bir usul eksikliği olarak görüyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir organı olan Dışişleri Komisyonunun da böyle bir usul eksikliğini göz ardı etmemesi gerektiğini ve bu usulün tamamlanmadan bu anlaşmanın bu Komisyondan geçmemesinin daha doğru olacağını, aksi takdirde Komisyonumuzun prestijine de zarar geleceğini düşünüyoruz. Bu eksikliğin tamamlanması anlaşmanın Genel Kurula inmesinden önce gerçekleşemeyebilir. Dolayısıyla böyle bir eksiklik Dışişleri Komisyonunun onayıyla Genel Kurula da gitmiş olur. Bu usul eksikliği aslında gözden kaçmış bir şey de olabilir. Elbette bu anlaşmayı imzalayan kişilerin, hele Türk tarafındakilerin ana dilleri İngilizcedir diye bir düşünce içinde değilim; Türkçe metni neden gözden kaçırmışlar ve imzalamamışlar, onu bilemiyorum ama anlaşma sırasında yapılmış olan bir protokol hatası da olabilir, o metin imzaya sunulmamış olabilir. Belki bir de şöyle düşünmek mümkündür: Efendim, aslında bu tür uluslararası anlaşmalarda herhangi bir ihtilaf çıktığında geçerli metin İngilizce metindir. Dolayısıyla İngilizce metnin imzalanmış olması herhangi bir şekilde eksiklik çıkarmayacaktır. Hayır, biz Türkiye Cumhuriyeti'yiz. Eğer bir anlaşmayı kendi ana

dilimizde imzaladığımız zaman geçerli olan dil başka dil olsa dahi, o imzalanacak olan metnin altına kendimiz imza atmıyorsa bu eksikliği de aslında çok ciddi bir ihmal olarak düşünmemiz gerekir. Bu yüzden, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu anlaşmanın, bu usul eksikliğinden dolayı bugün Dışişleri Komisyonundan geçmemesi düşüncesindeyiz. Eğer geçmesi konusunda ısrar edecek olursanız da zabıtlara bu düşüncemizin geçmesini arzu ediyoruz ve muhalefet şerhi koyacağız.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Tek tek mi cevap vermek istersiniz, toplu mu?

Bu önemli bir konu, isterseniz siz cevap verin ondan sonra devam edelim.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, öncelikle Sayın Büyükelçimize hassasiyeti için teşekkür ediyoruz.

Tabii, ikili anlaşmalarda her iki dildeki metnin de imzalanması esastır ama burada, tabii, 2005 yılında yürürlüğe giren Filistin’le Geçici Serbest Ticaret Anlaşması’nın 43’üncü maddesinde de belirtildiği şekliyle bu, Ortak Komitenin kendi usullerini belirleme yetkisi, Komitenin kendisine devredilmiştir ve Ortak Komite de çalışma dili olarak İngilizceyi benimsemiş ve daha evvel yine, Resmî Gazetede yayımlanan iki farklı Ortak Komite kararı da yine, İngilizce kabul edilmiştir. Tabii, burada bizim mevzuatlarımıza aykırı bir durum da söz konusu değil. 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamemizin 4’üncü maddesinde de yine, tabii ki Türkçe tercih edilebilir. İkili düzeydeki anlaşmaların her birinde zaten Türkçe metnin de imzalanması esastır ama burada Ortak Komitenin çalışma dili olarak İngilizce belirlendiği için daha evvel yine, iki farklı Ortak Komite kararı da İngilizce imzalandığı için Ortak Komitenin bu, kendi usul ve esaslarını belirleme yetkisinden dolayı bu anlaşmanın tek dilde imzalanması söz konusu ve o dilin de İngilizce olduğu ortada. İngilizce anlaşma metninde herhangi bir teknik aksaklık olduğunu düşünmüyoruz. Türkçesi sadece tercüme amacıyla önümüzde olan bir metin. Resmî Gazetede de yine Türkçe tercümesi elbette yayımlanacak ama ifade ettiğim gibi Ortak Komitenin kendi usul ve esaslarını belirleme yetkisi kapsamında sadece İngilizce akdedilen bir anlaşmadır bu. O sebeple Türkçe tercümesinde imza yoktur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Bununla ilgili sonra ben de bir şey ekleyeceğim.

Tekrar mı söz istediniz?

Buyurun.

Tulay Hanım size söz vereceğim.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim, Sayın Bakan Yardımcısına da açıklaması için çok teşekkür ederim.

Önümüze gelen metinlerde Türkçe metnin üzerinde “Gayriresmî tercümedir.” diye bir ifade yok. Dolayısıyla Resmî Gazetede de yayımlandığı zaman bir anlaşma metni olarak yayımlanacaktır ve imzasız olarak yayımlanacaktır. Hele, Resmî Gazetede bir anlaşmanın gayriresmî tercümesinin geçerli bir metin olarak yayımlandığını da ben, şimdiye kadar görmedim. Dolayısıyla imzasız ve Türkçe bir metnin Resmî Gazetede “Tercüme metnidir.” diye açıklanmasını da uygun bulmadığımızı vurgulamak isterim. Onun için bu açıklamanız her ne kadar ortak komisyonun İngilizce metin üzerinde çalışmayı prensip olarak kabul etmiş olması bağlamında haklı olsa da bu bir usul eksikliğidir; bu usul eksikliğinin

düzeltilmesi gerekir. Bundan sonra da Dışişleri bürokratlarının size bu şekilde usul bakımından eksik bir anlaşmayı getirip Komisyona da taşımalarını önermelerini engel olmanızı özellikle eski bir Dışişleri bürokrati olarak rica ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ben bütün hepsini dinledikten sonra bir şey söyleyeceğim.

Tulay Hanım buyurun.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Filistin, on yıllardır gerçekten bir ateş hattında. Savaş çok uzun zamandır devam ediyor, İsrail'in saldırıları hiç hız kesmedi. Filistin'in toprakları İsrail'in işgaliyle iyice daralmış durumda. Yaşam alanları yok ediliyor, her gün insanlar ölüyor.

Filistin'i haritadan silmek isteyen bir anlayış var. Mazlum Filistin halkının her daim yanındaydık, bugün de yanındayız; bundan yana kesinlikle hiçbir tereddüdümüz yok. Dolayısıyla, Filistin'in lehine yapılacak her türlü ticari anlaşma, insani yardım gibi bu konularda elbette biz desteğimizi çok açık bir biçimde de sunmak isteriz normal şartlarda. Fakat bu anlaşmayla ilgili şöyle bir durum söz konusu ve bunu daha önceki çeşitli anlaşmalarda da dile getirmiştik: Anlaşmada belirtilen değişiklik yapma yetkisinin Cumhurbaşkanına devredilmesi başta Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu olmak üzere Meclisin denge ve denetleme görevini ortadan kaldırıyor. HDP olarak seçilmiş milletvekillerinin halktan aldığı yetkilerini Cumhurbaşkanlığına devretmesini doğru bulmuyoruz. Halk iradesinin somut bir şekilde yansımış olduğu TBMM, uluslararası anlaşmaların her sürecinde denetleme ve onaylama ayrıcalığını hiçbir biçimde devretmemelidir. Bu nedenle, anlaşmadaki yetki devri maddelerine şerh düşeceğiz.

Teşekkür ederim, bu kadar.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ederim.

Bir cevabınız olacak mı Yavuz Bey?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Evet.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Vekilimizin bahsettiği husus, anlaşmanın Sayın Cumhurbaşkanımıza yetki veren maddesi. Esasen son on yıldaki pek çok serbest ticaret anlaşmasında kayda geçirilmiş bir husus. Bunun sebebi şudur: Tabii serbest ticaret anlaşmalarının içeriğinde yer alan unsurlar günün koşullarına göre anlık değişkenlik gösterebiliyor, bu çerçevede her küçük değişikliğin, olabilecek her türlü koşul değişikliğinin bir an evvel kayda geçirilmesi hususunda on yıldır Sayın Cumhurbaşkanımıza verilen bir yetki söz konusudur. Burada da aynı anlayışla, aynı mantıkla bu yetki verilmiştir, daha evvel on yıl boyunca addedilen pek çok serbest ticaret anlaşmasında olduğu gibi.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Hasan Turan Bey bir söz talebiniz var.

Buyurun.

HASAN TURAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Filistin Ulusal Devleti ile ülkemiz arasında serbest ticaret anlaşmasıyla temel tarım ürünleri ve balıkçılık alanındaki ikili işbirliğini içeren anlaşmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine gelmesinden dolayı duyduğum memnuniyeti ifade etmek isterim. Türkiye Büyük Millet Meclisi Türkiye-Filistin Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı olarak bu anlaşma taslağının Komisyonumuzdaki görüşmelerinin ardından Genel Kurulda görüşülmesini ve onaylanmasını arzu ediyorum.

Anlaşma taslağının Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmesini sağlayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımıza başta olmak üzere Hükümetimize, Dışişleri Bakanlığımıza, ilgili bakanlıklarımıza, Komisyon Başkanımıza, değerli üye arkadaşlarımıza ve emeği geçen herkese de teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, dünyanın en stratejik ve en sorunlu bölgesinde yer alan ülkemizin coğrafyamızdan kaynaklanan yükümlülük ve sorumlulukları olduğu aşikârdır. Tarihi ve kültürel bağlarıyla misyonumuzdan kaynaklanan bir bilinçle hareket etmek zorundayız. Kudüs ve Filistin gönül coğrafyamızın bir parçası hatta merkezindedir. Dileğimiz ve arzumuz İsrail işgali altında olan Filistin'in bir an önce bağımsızlığına kavuşarak özgür uluslar topluluğu içinde egemen ve eşit bir üye olarak yerini almasıdır. Ortadoğu'ya barış ve istikrar ancak bu şekilde gelecek ve bölgedeki tüm halklara ekonomik ve toplumsal açıdan yeni imkânlar sunacaktır.

Filistin halkı kuzeyden, güneyden kuşatılmış, bütün giriş ve çıkışlar İsrail'in kontrolüne geçmiştir. Filistin devletinin içerisindeki ekonomik ve tarımsal ürünleri bile satmasına müsaade edilmemektedir. Öte taraftan, deniz yolu da zaten kapalıdır. Filistinli balıkçıların kendi karasuları içinde dahi avlanmasına müsaade edilmemekte, ekonomik bir kaynak ve geçim vasıtası hâline getirilmesi engellenmektedir. Gazze uzun zamandır ağır ambargo altında tutulmakta, milyonlarca Gazzeli kötü şartlarda hayatını sürdürmektedir. Elektrik ve su gibi temel insani ihtiyaçlar bile belirli saatlerde verilmektedir. Gazzeli kadınlar kilometrelerce uzaktan evlerine su taşımaktadır.

Türkiye halkı ve devleti olarak tarih boyunca din, dil, ırk, mezhep ayrımı yapmadan mazlumun ve mağdurun yanında olmuştur. Osmanlı'nın çöküş sürecinin ardından askerlerimizin en son terk ettiği topraklar Filistin topraklarıdır. Türkiye, dış politikasında Filistin ve Kudüs konusunda her zaman Filistin'in yanında olmaya çalışmıştır. AK PARTİ öncesinde de konuya duyarlı davranılmış, sosyal ve ekonomik yardımlarda bulunulmuş, uluslararası platformlarda -beklenen tonda olmasa bile- hep Filistin'den yana tavır sergilenmiştir.

Filistin yıllardır İsrail'in baskı ve şiddeti altında hayatta kalma mücadelesini vermektedir. Türkiye her zaman Filistin davasına sahip çıkmış, Filistin halkıyla da dayanışma içerisinde olmuştur. 2002'de işbaşına gelen AK PARTİ hükümetleri döneminde ise Filistin devletiyle var olan ilişkilerimiz daha da geliştirilmiş, Filistinli öğrencilerin ülkemizde okumasından Filistin güvenlik güçlerinin eğitilmesine, başta Gazze olmak üzere, çeşitli yardım kuruluşlarının ilaç ve temel gıda yardımlarını Filistin'e ulaştırılmasına kadar önemli rol oynamıştır. Özellikle AK PARTİ döneminde proaktif Filistin politikası izlenmesi Filistin halkı ve İslam coğrafyasında geniş yankı uyandırırken bölgedeki fitne unsurlarını ve işgalci İsrail'e destek veren ülkeleri endişelendirmiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın uluslararası platformlardaki, Birleşmiş Milletler Genel Kurullarındaki yaptığı konuşmalar, dünyada büyük yankı uyandıran Davos görüşmelerindeki "one minute" çıkışı, ABD'nin Kudüs kararının Birleşmiş Milletlerde reddedilmesine Türkiye'nin öncülük yapması, yine Kudüs dış politikamızın birkaç yansımasıdır.

Filistin halkı özellikle son dönemlerde, Amerika Birleşik Devletleri yönetimi tarafından uluslararası arenada, kendisine boyun eğmediği, İsrail'in taleplerini kabul etmediği için yalnızlaştırma operasyonuna maruz kalmaktadır. Bazı ülkelerin Filistin'i dışarıda tutarak İsrail'le normalleşme anlaşmaları imzalamaları, Birleşmiş Milletlerdeki yardımların kesilmesi, Birleşmiş Milletler uluslararası Filistin'e yardım kuruluşu olan UNRWA'nın işlemez hâle getirilmesi, Kudüs'ü başkent olarak tanıma adımlarının atılması, Golan Tepeleri'nin ilhakı Filistinliler için yeni ve büyük sorunlar doğurmuştur.

İnaniyorum ki bugün Komisyonumuzdaki anlaşma taslağının resmiyet kazanmasıyla Filistinli üreticilere ve Filistin ekonomisine bir can suyu kazandırılacaktır. Özellikle bölgede yetiştirilen başta hurma ve zeytin gibi tarımsal üretimle ve balıkçılık alanındaki iş birliğiyle küçük de olsa Filistin ekonomisine katkı sağlanacaktır. Filistin devletiyle olan ilişkilerimiz sıradan bir ilişki değildir, Türkiye Filistin’le tarihî ve kültürel derin bağları olan bir ülkedir.

Türkiye, halkıyla ve devletiyle her zaman Filistin davasının arkasında durmuş ve destek vermiştir. Kudüs ve Mescid-i Aksa, Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği gibi, sadece Filistin’in sorunu değil, hepimizin sorunudur. Türkiye olarak Filistin halkıyla geçmişte olduğu gibi bugün de tarihî ve kültürel bağlarımızın yanında insani sorumluluk duygusu içinde Meclisimizle, Hükümetimizle, sivil toplum örgütlerimizle topyekûn bir dayanışma içerisindeyiz.

Komisyonumuzun bir üyesi ve Türkiye Filistin Dostluk Grubu Başkanı olarak, yokluk ve yoksulluk içinde Filistin halkının verdiği var olma mücadelesine ve haklı davalarına “ama”sız ve “fakat”sız olarak katkı verecek olan bu anlaşmanın vücut bulmasına vesile olan bütün siyasi partilerimizin milletvekillerine teşekkür ediyorum. Bugün üzerinde görüştüğümüz anlaşmanın her iki devlete ve halklarımıza hayırlı olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

“Usul, esastan önce gelir.” derler, usul önemlidir ama burada Filistin ve Filistin halkının var olma mücadelesi söz konusudur. Bu anlamda bütün partilerimizin özellikle Filistinlilerin darboğaza sokulduğu, bir cenderede tutulduğu bu dönemde şerhsiz “evet” oyunu, bu anlaşmanın Meclisimizden geçmesi çok yerinde olacaktır. Mazlumun yanında olduğumuzun, zalimin karşısında olduğumuzun açık bir göstergesi olacaktır. Bütün milletvekillerimizi bu bilinçle, bu duyarlılıkla davranmaya davet ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyoruz Hasan Bey.

Oğuz Bey, sizin bir söz talebiniz var, buyurun.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Başkanım, anlaşmanın Türkçe bölümüyle ilgili, Türkçe olup olmaması ya da imzalanmasıyla ilgili bölümü Ünal Bey dile getirdi. Ben Ticaret Bakanlığından arkadaşlara sormak istiyorum: Anlaşmanın ekonomik boyutu nedir?

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Arz edeyim Sayın Milletvekilim.

Sayın Milletvekilim, aslında 3 bin ton hurma... Şöyle bir baktığımızda ithalatımıza, Filistin’den 2019 yılında 1.357 ton getirmişiz. Bu, en yüksek rakamına 2019 yılında ulaşmış. Daha önce 2018’de 932 ton, 2017’de 863 ton. 2010’dan başlarsak 36 tondan 2019’da 1.357 tona kadar gelmiş. Bizim Filistin’le ticaretimizin önemli bir kısmını oluşturuyor ve bizim ithalatımız 2019 yılı itibarıyla 6 milyon 660 bin dolar. 3 bin tona çıkarılması tamamen Filistinlilerin talebi üzerineydi, kapasite olarak ancak o kadarını önermişlerdi, biz de bunu kabul ettik. Normalde...

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Ne kadarlık bir katkıda bulunmuş oluyoruz biz Filistin ekonomisine? 3 bin ton hurmayı...

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – 15 milyon dolar civarında bir para ediyor.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Tamamı mı?

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Tamamı.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ben teşekkür ederim.

Berat Bey, buyurun.

AHMET BERAT ÇONKAR (İstanbul) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tabii, konu oldukça kapsamlı olarak müzakere edildi aslında ama özellikle dostluk grubu başkanı olarak da Sayın Hasan Turan'ın kuvvetli bir şekilde vurguladığı gibi, böyle bir dönemde Filistin'e olan desteğimizi Komisyon üyeleri olarak oy birliğiyle göstermemizin ben de doğru olduğunu düşünüyorum.

Sayın Çeviköz'ün dile getirdiği husus da usul noktasında tabii ki dikkate alınıp bundan sonraki süreçlerde daha dikkatli olunması ve üzerinde durulması gereken bir husustur. Fakat ortak komisyon olarak bu yapılan yapı oluşturulduğu için ve teknik olarak lisanın İngilizce olarak geçerli olduğu kabul edildiği için bu anlaşmanın buradan geçmesi ve Meclisimizden geçmesinde bir sorun olmadığı kanaati bende oluştu. Bu çerçevede ben de tüm arkadaşlarımızın Filistin'in bu kadar yalnızlaştırılmaya çalışıldığı, izole edilmeye çalışıldığı bu süreçte Türk milleti olarak ve milletvekilleri olarak bu anlaşmanın zamanlı bir şekilde geçirilmesinin daha doğru olacağı kanaatimi paylaşmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer, sizin bir söz talebiniz var zannedersem, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Bir soru değil ama bir yorum, tespit aslında; tam da Berat Bey'in bıraktığı yerden devam etmeye çalışayım. Tabii ki Filistin ve Filistinliler bizim için öteden beri önemlidir ve Berat Bey'in söylediği gibi onların içinde bulunduğu izolasyondan kurtulması Türkiye Cumhuriyeti'nin siyaset üstü politikalarından biridir, bundan sonra da olmaya devam edecektir.

Bugün, siz de söylediniz, bazı anlaşmalar hani zamanlı olarak... Mesela Azerbaycan'la özellikle getirdiniz, muhtemelen Ürdün'ü ve Filistin'i de bu bağlamda düşünmüş olmalısınız. Belki Ürdün bölümünde bu yorumu yapmamız gerekirdi ama şimdi Filistin bağlamında... Şimdi bahsettiğimiz 2 ülke, Ürdün de bizim öteden beri gerçekten çok iyi ilişkilerimizin olduğu, daha da iyi olması gereken bir ülke. Anlaşma iptal edilmiş ama daha iyisini yapar mıyız diye konuşuyoruz, Filistin keza öyle. Ancak içinde bulunduğumuz yani bizim bulunduğumuz ortam sadece bu odadan ibaret değil, dünyaya baktığımızda başka gelişmeler de oluyor. Bundan birkaç gün önce, yedi gün önce 7 ülke bir araya geldi; Doğu Akdeniz Gaz Forumu diye bir şey ortaya çıktı. Şimdi bugün bizim "İlişkilerimizi geliştirelim, izolasyondan kurtaralım kardeşlerimizi." dediğimiz ve bizim de yürekten katıldığımız Filistin tarafı bu anlaşmanın bir tarafı. Yine az önce "Ticaretimizi geliştirelim." dediğimiz Ürdün, yine bir tarafı. Ben hani bunları imzalamayalım demiyorum ama bir taraftan da maalesef bugün hepimizin gördüğü ve "Aman buradan nasıl çıkabiliriz, biz de yardım edelim, Meclis bu konuda size destek olsun." dediğimiz Türkiye'nin yalnızlaşması meselesi var. Yani Doğu Akdeniz'de bir Gaz Forumu kuruluyor buranın kaynaklarının dünyanın pazarlarına aktarımı için ve bu bölgenin en önemli, en büyük ülkesi, en büyük kıyıya sahip ülkesi Türkiye bundan dışlanıyor. İşte Yunanistan'dı, Kıbrıs sorunuymuş diyebilirsiniz. Ama burada bizim kadim dostlarımız dediğimiz, aman yalnız kalmasınlar dediğimiz dostlarımız, ben merak ediyorum, Ürdün, Filistin yetkilisi, bence ilişkilerin mutlaka düzeltilmesi gereken Mısır, İtalya yani bu anlaşmaya imza atarken ve bütün dünya bunu yazarken -kendi basınımız da dünya da yazdı Türkiye'nin dışlandığı anlaşma diye- acaba şerh düştüler mi bizim yalnızlığımızın ortadan kalkması için? Yani biz burada doğru bundan sonra onlarca anlaşma imzalayalım Filistinli kardeşlerimiz için, Ürdünlüler için ve yerindedir, asla itiraz etmiyorum ama benzer şekilde ben de Türkiye Cumhuriyetinin bir vatandaşı

olarak sadece bu Komisyonumuzun üyesi olarak değil, aynı duyarlılığı inanın oradaki parlamenter dostlarımızdan, oradaki vatandaşlardan görmeyi beklerim. Yani göz göre göre Türkiye'nin dışlandığı ve bence gerçekleşmesinin de yani hayata yani böyle bir anlaşma imzalamış olabilirler ama ben bunun -yani Dışişleri Bakanlığımızın da açıklaması o yönde sanırım- gerçek anlamda geçmesinin mümkün olmadığını düşünenlerdenim. Ama ben isterim ki bu forumlar, bu törenlerde bir liste çıksın hani tabii ki Güney Kıbrıs Rum Kesiminden beklemiyorum bunu, Yunanistan'dan beklerim aslında, ya Türkiye de olmalı... Ama gerçekten Filistinli, gerçekten Ürdünlü temsilcilerin ve onların yöneticilerinin yani sadece o anlaşmada bir alt düzey yöneticinin değil aynı sizin konumuzda olan bir Dışişleri Komisyon Başkanının, bir bakanın, bir başbakanın “Ya biz burada biz hata yapıyoruz, burada Türkiye'nin de olması lazım.” demesi lazım. Bu anlaşmanın içeriğine asla muhalefetim olamaz. Oğuz Bey sordu işte 15 milyon dolarlık bir katkı sağlayacak Filistinlilere daha fazlasını da biz öteden beri sağladık. Yani milyarlarca dolar belki sağladık, sağlarız da. Ve Filistin'e karşı İsrail'in yaptıklarının kabul edilemez olduğunu bir kere daha kayda geçirmekte fayda var. Ama bir taraftan da ben karşılıklı değil tabi ama gönlüm bu tür bizim karşı karşıya kaldığımız haksızlıklarda da gerek Ürdün'ün gerek Filistinlilerin ya da diğer dostlarımızın söz söylemesini bekliyor ama öyle bir yalnızlık içindeyiz ki bu forumlarda Türkiye'nin dışlandığı açık açık belli olmasına rağmen bizim dostlarımız söz söyleyemiyor. Tabii ki onları da eleştirelim ama bir taraftan da kendimize de çuvaldızı batırmakta fayda var. Neden yalnız kaldık? Neden biz Ortadoğu'da bu hâle düştük diye?

Çok teşekkür ediyorum ama bakanlıktan da bu Forum ve bunun geleceğine ilişkin eğer açıklama yaparlarsa onu da dinlemek isterim, sağ olun.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum Utku Bey.

Oğuzhan Bey size de hemen bir söz verelim, zaman da ilerledi hızlıca toparlamaya çalışalım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI İKİLİ İLİŞKİLER DAİRE BAŞKANI OĞUZHAN KIRAN – Utku Bey'in yorumları tabii Türkiye'de de geniş kesimlerce zaman zaman dile getirilen hususlar. Arap Ligi toplantıları, Arap Birliği toplantıları, işte, Doğu Akdeniz'de Türkiye aleyhine oluşturulmaya çalışılan sanal birliktelikler ve bunların içerisinde Ürdün ve Filistin'in varlığı tabii bizim de arzu etmediğimiz bir husus. Ama Ürdün ve Filistin'in ki, bugün bu anlaşmayla da aslında amacımız Türkiye olarak Filistin'in kendi ayakları üzerinde durabilen gerçek anlamda kendi kararlarını verme kudretine sahip güçlü bir ülkeye dönüşmesi yolunda Türkiye'nin verdiği destekler.

Tabii ki, Filistin bu kapasitesini güçlendirdikçe daha bağımsız ve özgür hareket edebilme kapasitesi de güçlenmiş olacak. Aslında Türkiye'nin bütün çabası da bunun için. Kaldığı uluslararası ve ikili düzeyde birtakım ülkelerin baskısıyla bu platformlarda, bu forumlara Filistin'in katılması ülkemiz aleyhine bir durum teşkil ettiği düşüncesinde olmadık. Filistin'de hiçbir zaman Türkiye aleyhine bu platformları -Ürdün de buna dahildir- elbette kaldıkları bölgesel baskılar neticesinde birtakım oldubittilerle hiçbir şeffaflık taşımayan ve tamamen oldubitti odaklı bu tür birlikteliklerle Filistin'in mecburen, zaruri olarak, zorunlu olarak yer alması arzu etmediğimiz ama Filistin'e karşı da anlayışla yaklaştığımız bir husus. Elbette kabul etmiyoruz ama Filistin'in bugün içinde bulunduğu durum sebebiyle bu baskılara rahatlıkla göğüs gerebilecek bir ülke olmadığını da biliyoruz. İnşallah, temennimiz, arzumuz Filistin'in bu kapasitesini güçlendirmesi. Ama şu da çok açık ki Utku Bey'in söylediği bir hususa özellikle katılmadığımı ifade etmek isterim. Bu tür forumlar yani Türkiye'nin buradaki yalnızlığını değil, aslında gücünü gösteren, ortaya koyan forumlardır.

Yani Doğu Akdeniz'de en uzun kıyı şeridine sahip Türkiye'yi dışlayan hiçbir oluşumun başarılı olmayacağını da hepimizin ve özellikle uluslararası toplumun, bu ülkelerin bilmesi, idrak etmesi gerekiyor. Yakın dönemdeki gelişmeler bunu çok net ortaya koydu. Avrupa Birliği'nin ve özellikle

Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin Avrupa Birliği'ni esir alan politikalarına rağmen Türkiye'nin haklı ve meşru tezlerinden taviz vermemesi neticesinde Avrupa Birliği içerisinde yaşanan tartışmalar aslında Yunanistan'ı ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimini nasıl bir yalnızlığın içine sürüklediğini de hep birlikte gördük. Türkiye, Doğu Akdeniz'de dışlandığı hiçbir platformu başarıya ulaştıramayacak kadar güçlü ve kudretli bir ülkedir. Nitekim bunu “EastMed” projesinde gördük. Aynı şekilde “Doğu Akdeniz Gaz Forumu” diye lanse ettikleri bu fiilî oluşumu da örgüte dönüştürebilecekler mi, hep birlikte göreceğiz. Yani bölgede en uzun kıyı şeridine sahip, bölgede son derece meşru ve haklı tezleri olan bir ülkeyi, bölgenin en önemli dengelerinden biri olan Türkiye'yi dışlayan hiçbir oluşumun başarılı olamayacağını da göreceğiz ki Filistin burada da aslında önemli bir duruş ortaya koymuş ve bu forumu örgüte dönüştüren anlaşmayı hâlen imzalamayarak burada Türkiye'nin yanındadır ve Türkiye'nin karşısında hiçbir noktada yer almayacağını da ifade etmiştir. Özetle bunları söyleyebilirim Sayın Başkan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Çok hızlı olabilirsek Oğuz Bey, bir anlaşmamız daha var ve vakit de daralıyor.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Tabii, tabii.

Doğu Akdeniz sürecinde yani bu doğal gaz kaynakları, mineral yataklarla ilgili süreçte bizim yanımızda kim var?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Biz, tabii Sayın Vekilim...

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Ya bizim haklı tezlerimiz var, hiç itirazım yok; ulusal çıkarlarımız var, ona da itirazım yok. Yanımızda kim var?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Türkiye Cumhuriyeti olarak biz haklı ve meşru olduğuna inandığımız politikaları icra ederken esasen yanımızda kimin olduğuna da bakmıyoruz. Biz güçlü müyüz, haklı mıyız ve meşru muyuz, nerede duruyoruz? Durduğumuz yer itibarıyla biz haklıysak orada tabii ki doğrunun yanındayız, uluslararası toplumun da doğrunun ve haklının yanında yer alması en büyük beklentimiz. Uluslararası hukuk da bunu emrediyor, bunu öngörüyor. Dolayısıyla...

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Bakan Yardımcım, uluslararası ilişkiler dersi, 101 giriş dersinde uluslararası ittifaklar, uluslararası ilişkiler, bunların üzerine bir ders var, bir bölüm var. Ne kadar kıymetli olduğu, ülkelerin birbirine destek oluyor olmasında, haklı noktalarında ne kadar önemli olduğu anlatılır. Şimdi biz haklıyız, yani sizin söyledikleriniz değerli yalnızlık politikasının meşrulaştırılması çabasına geliyor. Yani biz haklıyız, yanımızda kimse yok. Tamam, peki karşımızda bir şer cephesini örgütlemişiz. Yani biz kendi bulunduğumuz pozisyonun haklılığına inanıyoruz, bunu da savunuyoruz ama bir cephe örgütlenmiş. Bu cepheyi bölmek siyaset değil midir? Yani uluslararası siyasette bunun için bir çaba gösterilmez mi?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Vekilim, tabii uluslararası ilişkiler 101 dersi, benim de uluslararası ilişkiler mezunu bir öğrenci olarak aldığımız ilk derslerden biriydi. Tabii ki Türkiye her zaman diplomasiden yana duruşunu bu süreçte de göstermiştir. Biz diplomasiyi hiçbir zaman dışlamadık ama sizin de bahsettiğiniz, aslında cümlemenizde de ifade ettiğiniz, şer olarak tanımladığınız bir ittifak varsa karşımızda, biz orada yalnızlığımızı elbette tolere edebilecek kudrete ve imkâna sahip olan bir ülkeyiz. Bu zenginliğe, bu medeniyet tasavvuruna da sahip bir ülkemiz. Elimizdeki imkân ve kapasiteler de çok şükür ki bugün orada özellikle sondaj gemilerimizle, sismik araştırma gemilerimizle, uluslararası hukuk temelindeki tezlerimizle ülkemizin elini burada son derece güçlendiriyor. Tabii ki özellikle Avrupa Birliği Zirvesi öncesinde buradaki diplomatik mücadelenin de

merkezinde Türkiye'nin ve Sayın Cumhurbaşkanımızın özellikle Almanya Şansölyesi Merkel'in ara buluculuğunda diplomasiye fırsat tanıyan ve Avrupa Birliği Zirvesi'nde tek taraflı olarak Türkiye'ye yaptırım kararı alınmamasına yönelik Türkiye'nin öncü çabalarını da özellikle dikkatinize getirmek isterim. Biz hiçbir zaman diplomasiyi dışlayan bir ülke olmadık. Diplomasiyi özellikle Türkiye'nin her zaman bulunduğu haklı ve meşru zemine çekmek ve bütün o bahsettiğiniz şer eksenine de uluslararası hukukun temel ilkelerini hatırlatmak suretiyle bütün uluslararası platformlarda ülkemizin çıkarlarını savunduk, savunmaya da devam edeceğiz. Burada karşımızdaki ittifaklar yanlış yerde dururken biz yalnız olduğumuzu bilsek de son derece haklı, güçlü ve meşru bir şekilde o bahsettiğiniz şer ekseninin bize dayatmaya çalıştığı gündemin de hiçbir zaman esiri olmayacağımızı, bunu ülkemize yakıştıramayacağımızı özellikle Bakanlık olarak burada ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Şimdi, değerli arkadaşlar, saat 13.21 oldu ki bir buçuk saate yakın bir süredir görüşüyoruz. Benim de ilk toplantım olması hasebiyle çok rahat olmak istiyorum, herkese söz vermek istiyorum ama şimdi iki söz talebimiz daha oldu, ben de bir şeyler söyleyeceğim. Sizden ricam, iki söz talebimiz daha var, konuşmacı ve soru olayını burada kapatmak istiyorum. Soru soracaklardan da çok rica ediyorum, mümkün olduğu kadar kısa yapalım ki bir anlaşılmamız daha var ve arkadaşlarımızın da bazı programları var. Tahminimizden uzun sürdü.

Teşekkür ediyorum.

Tulay Hanım, buyurun.

TULAY HATİMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Esasen, Türkiye'nin ve iktidarın bölgesel politikalarına ve Doğu Akdeniz siyasetine girmiş olduk. Şu an ne toplantı ortamımızın fiziki koşulları müsait bunların üzerinde çok detaylı durmaya ne de benim böyle bir isteğim şahsen yoktu fakat Sayın Başkan Yardımcısının yaptığı açıklamayı doğru bulmadığımı, katılmadığımı ifade etmek istiyorum.

Hakikaten şu soru önemli: Doğu Akdeniz'de bizim müttefikimiz kim? Kiminle şu an birlikte davranıyoruz? Yani bugün Libya'da, Libya'daki gelişmelerin bütün seyrini... Ki dün Genel Kurulda bunları uzun uzun tartıştık, açıkçası ben bugün bu gündemin de açılacağını tahmin etmiyordum ama Mısır ve Fas'tır.

Türkiye'nin şu an oradaki etkisi iyice azalmış durumda -biz buradaki değerlendirmelerimizi tabii çok daha uzun yapabiliriz, öyle bir niyetim yok şu an bu toplantıda uzun bir değerlendirme yapmaya- ama gerçekten büyük bir yalnızlık içinde. Diplomasi sonradan aklımıza geliyor. Başlarken daha sert bir giriş yapıldı ki biz, gerek burada gerekse Genel Kurulda bu konudaki fikirlerimizi ve önerilerimizi somut bir şekilde de sunmuştuk. Doğu Akdeniz'de kıyıdaş ülkelerle bir araya gelinmesini ve gerçekten deniz yetki alanlarının, münhasır ekonomik bölgenin belirlenmesiyle ilgili kıyıdaş ülkelerle ortak bir platformda tartışma yürütülmesini önermiştik. Bunlar yapılmadı ama iş bu aşamaya gelip yalnızlaştıktan sonra başa dönüldü; evet diplomasi. Dolayısıyla yine uzatmak istemiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Rica ediyorum Sayın Oruç, lütfen.

TULAY HATİMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Burada kesmiş olayım toplantımızın koşullarından dolayı ama ben tekrar, bu değerlendirmeye katılmadığımı belirtmek istiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Yunus Bey, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de çok uzatmak istemiyorum ancak bir ifade dikkatimi çekti, kayıtlara onun geçmesini istiyorum. Şimdi, Sayın Bakan Yardımcısı açıklamasında, Türkiye'nin haklı, güçlü olduğunu ve tezlerinin meşru olduğunu söyledi. E, biz de öyle düşünüyoruz ancak durum buysa eğer, ciddi olmamız lazım, politika çok ciddi bir iş. Durum buysa eğer ve Türkiye yalnızsa eğer, bunu Dışişleri Bakanlığı adına burada bulunan Sayın Kıran'ın söylemesi üzüntü vericidir. Yani bunu sokaktaki insan söyleyebilir, Türkiye çok haklı, Türkiye çok güçlü, Türkiye'nin tezleri meşrudur diyebilir ama Dışişleri Bakanlığının görevi, durum buysa eğer, Türkiye'nin ortaklarını artırmak, karşıtlarını azaltmaktır. Bunu yapamıyorsanız eğer, o zaman Bakanlığın şapkayı önüne alıp bir düşünmesi gerekir yani Bakanlığın temel olarak görevi zaten budur. Türkiye'nin durumu haklı, meşru ve güçlüyse ve Bakanlığımız bundan Türkiye'ye ortaklar çıkaramıyorsa gerçekten bunun bu şekilde açıklanıyor olmasını da üzüntüyle karşıladığımı belirtmek istiyorum.

Bir diğer mesele de şudur -özür diliyorum, güçlük çekiyorum maskeyle konuşmakta- Sayın Ticaret Bakanlığı temsilcisine bir soru yöneltmek istiyorum: Bizim Filistin'le dış ticaretimizi belirttiniz. Tabii basında yer alan bilgiler doğruysa, bu rezervle ilgili söylüyorum, İsrail-Türkiye ekonomik ilişkilerinin yine özellikle son yıllarda önemli bir gelişme gösterdiği haberlerini okuduğumu hatırlıyorum. Belki bir karşılaştırma imkânı verebilir umuduyla İsrail-Türkiye ekonomik ilişkilerinin, ticaret ilişkilerinin düzeyini sormak istiyorum. Bunun da Filistin'le olan ticaretle karşılaştırılmasını tabii bekliyorum.

Son olarak şunu da hatırlatmam gerekli: Trump yönetiminin çok temel bir değişikliği oldu ABD politikasında, o da malum iki devletli çözüm perspektifini ortadan kaldıracak girişimlerin tek tek uygulamaya konulmasıydı. Yani geçmişte ABD yönetimlerinin başta Camp David süreçleri kapsamında olmak üzere...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Yunus Bey, çok rica edeceğim.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Tabii, tamam, toparlıyorum Sayın Başkan.

Şuna gelmek istiyorum, yani ABD yönetiminin çok önemli bir politika değişikliği var, iki devletli çözümü etkisiz kılıyor, bunu Filistinlilerin –yani bu ifadem belki acı olacak ama- kolunu bükerek, bükmeye çalışarak yapıyor ve diğer Arap devletlerine karşı da neler –bunları- yaparak yeni anlaşma ortaya çıkardıklarını da biliyoruz. Özetle bizim Bakanlığımızın bu diğer Arap devletlerine yönelik açıklamalarını hatırlıyoruz ama Trump yönetimi nezdinde temasları nedir, uyguladığı birtakım tedbirler politikalar var mıdır yani Trump yönetimi nezdinde var mıdır? Bunları da sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Sayın Bakan Yardımcım ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi çok kısa cevap alayım lütfen.

Utku Bey, daha artık şey yapmayacağımızı söylemiştim, bir anlaşmamız daha var. Ben de çünkü bir şeyler yapacağım.

Evet, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Tabii, Oğuz Bey'le karşılıklı söz alışverişine girmek adına birtakım hususları özellikle gündeme getirmediğim ama Yunus Emre Bey'in söylediği, benim Türkiye'nin dış politikada yalnız olduğunu kabul ettiğimle ilgili ifadesi ne yazık ki gerçeği yansıtmıyor. Benim, tabii, burada Türkiye'nin uluslararası hukuk ve uluslararası hukuk temelindeki meşru tezlerini vurgulamam Türkiye'nin yalnız olduğunu kabul etmek anlamına gelmiyor. Onu özellikle cümlede de ifade ettim. Türkiye'nin her zaman diplomasiye şans veren bir ülke olduğunu, Doğu Akdeniz'deki gelişmeler bağlamında da özellikle AB

Zirvesi öncesi Almanya Şansölyesi Merkel'in ara buluculuğunda özellikle Türkiye'nin diplomasiye şans tanıyan, pek çok vesileyle masadan kaçan taraf olmama, masayı terk eden taraf olmama hassasiyetiyle burada her zaman diplomasiyi vurgulayan tavrını, duruşunu özellikle ifade ettim. Aslında bu duruşumuzun AB Zirvesi'nde -tabii ki yine Yunanistan'ın ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tek tarafı esaretine boyun eğmiş olsa da Avrupa Birliği- orada kayda geçirilmesi, Türkiye'nin her zaman diplomasiden yana tavrının orada yine Sayın Cumhurbaşkanımızın bizzat önerisiyle Doğu Akdeniz'de bir uluslararası konferansın toplanması konusundaki önerisinin kayda geçmesi de Türkiye'nin bu tavrının bir sonucu olmuştur. Biz, hiçbir zaman Doğu Akdeniz'de hiçbir ülkeyi dışlamadık, aksine bütün Doğu Akdeniz'deki kıyıdaş ülkelerle –tabii ki Güney Kıbrıs Rum Yönetimi hariç- bütün kıyıdaş ülkelerle görüşmeye hazır olduğumuzu da her fırsatta ifade ettik, en son Sayın Cumhurbaşkanımız bunu Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ifade etti. Benim ifade etmeye çalıştığım şey şudur, tekrar ifade ediyorum: Uluslararası hukukun karşısında, diplomasinin karşısında, tek tarafı oldubittilerin yanında olan ülkelerin yanında durmak Türkiye'nin hiçbir zaman tercih edeceği bir durum olmaz, Türkiye'ye yakışan da bir durum olmaz. Biz, bu çabalarımız neticesinde Avrupa Birliği içerisinde de aslında bir gerçeğin fark edilmesini de sağladık. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi özellikle AB üyeliğinin vermiş olduğu avantajı istismar ederek, orada Belarus'la ilgili kararları sabotaj etme pahasına Yunanistan'ı arkasına alarak Türkiye'ye yaptırım uygulama ısrarı, Yunanistan'ın da "AB dayanışması" diye bilinen bir kuralı bütün Avrupa Birliği ülkelerinin iradesini esir alarak istismar etmesiyle aslında Türkiye'ye çok açık bir yaptırım kararı çıkarma konusundaki çabalarını biliyoruz. Türkiye'nin aslında bu, diplomasiye şans veren yaklaşımları ve özellikle Sayın Cumhurbaşkanımızın AB Konseyi Başkanı Sayın Michel'in de mutabık kalarak "Bir an evvel hayata geçirelim." deyip yine AB Zirvesi kararıyla da tescil ettiği Uluslararası Doğu Akdeniz Konferansı, bu anlamda Türkiye'nin bu çabalarının bir sonucu olmuştur.

Yine, Avrupa Birliği içerisinde özellikle Baltık ülkeleriyle, İspanya'yla, Malta'yla, Almanya'yla bu dönemde devam eden iş birliğimiz Türkiye'nin bu iş birliği alanının ve ittifak ekseninin her geçen gün daha da genişlemesini ve daha geniş bir çerçevede ülkelerin uluslararası hukuk ve meşruiyet temeline gelmeye başladığını göstermektedir. Tekrar ediyorum: Biz, Doğu Akdeniz'de siyasi ilişkilerimiz arzu ettiğimiz düzeyde olmasa da, şu anda ikili düzeyde pek çok meseleyi, sorunu barındırsa da Doğu Akdeniz'le ilgili bütün kıyıdaş ülkelerle Libya'yla yaptığımız gibi deniz yetki anlaşması imzalanma konusunda görüşmeye hazır olduğumuzu bu dönemde de ifade etmeye devam ediyoruz. Trump'ın İsrail ve Kudüs konusundaki politika değişikliği elbette... Özellikle başkentini Kudüs'e taşıma kararı sonrası ülkemizi de kaygıya sevk eden birtakım gelişmeler oldu. Amerika Birleşik Devletleri'yle bölgesel pek çok konuda yakın iş birliğimiz mevcut. Her gün farklı konuyla ilgili, farklı düzeylerde temaslarımız yoğun şekilde devam ediyor ve en son yine Kosova'yla ve Sırbistan'la yapılan anlaşmaların geçersiz olduğunu, bu anlaşmaları kabul etmemizin söz konusu dahi olamayacağını ABD makamlarına en üst düzeyde ifade ettik. Bizim İsrail-Filistin ihtilafına bakışımız Birleşmiş Milletler parametreleriyle ABD yönetiminin de her zaman dikkatine getirilmiştir, getirilmeye devam edecektir. Biz bu tek tarafı oldubittilere müsaade etmeyeceğimizi ve Kudüs'ün statüsüne halel getirmeye yönelik hiçbir girişimi ve İsrail-Filistin ihtilafını İsrail'in tezleri temelinde, tek tarafı politikalarla bu ihtilafın çözümünü geciktirmeye yönelik girişimleri kabul etmeyeceğimizi de ABD yönetimine en net şekilde ifade etmeye devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Hüsnü Bey çok kısa bir şekilde cevap alalım.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Sadece sayıları arz ediyorum efendim hemen. 2019’da İsrail’e 4 milyar 463 milyon dolarlık ihracatımız...

YUNUS EMRE (İstanbul) – “Milyar” değil mi?

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Milyar efendim.

2019 İsrail ithalatımız 1 milyar 600 milyon dolar civarında. Filistin’e ihracatımız 66 milyon 473 bin dolar, ithalatımız 8 milyon 426 bin dolar. Bu 4 milyar 463 milyon dolarlık İsrail’e ihracatımızın bir kısmının da Filistin’e gittiğini kabul etmemiz lazım gümrüklerindeki durum nedeniyle ve özellikle de gıda ürünü olduğunu biliyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Uzun bir müzakere oldu. Bazı görüşler dile getirildi. Ben de çok kısa bir şekilde bazı konuları dile getirip önerilerimi söyleyeceğim ve oylamaya geçeceğim akabinde. Tabii Ünal Bey’in olmayışı onun önerisine cevap verme noktasında şey oldu ama.

Şimdi, öncelikle yapılan açıklamalardan -teknik konuya gireyim önce- anlaşmanın Ortak Komite kuralları çerçevesinde imzalandığı ve görüşmelerin de o noktada yapıldığı kayıtlara geçti ve ben de bu şekilde anladım. Burada görüşüm şudur: Filistin’in ve özellikle Filistin halkının bu noktada bu anlaşmadan doğacak olan maddi gelirden, Türkiye’den elde edecekleri maddi gelirden çok olumlu anlamda etkileneceklerini göz önünde bulundurarak...

HASAN TURAN (İstanbul) – Gecikmeden dolayı göreceği zarar...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – ...Gecikmeden dolayı da göreceği zararı göz önünde bulundurarak ve teknik olarak da bir Ortak Komite toplantısı sonucunda alınmış olan kararın dili konusundaki zaten o görüşmede alınan kararın geçerliliği konusunda bir şüphe olmadığını ben yapılan açıklamalardan algıladım. Bunu söylemekle beraber, Dışişleri Bakanlığımızın Değerli Bakan Yardımcısından ricamız -Ünal Bey’in dile getirmiş olduğu- lisan konusunda, bundan sonra yapılacak olan görüşmelerde bu telkinde bulunulması ve Ortak Komitenin görüşmeleri usul ve esasları içerisine bizim açımızdan Türkçenin, belki Filistin açısından da Arapçanın dercedilmesi konusunda bir tavsiyemizin olduğu yönünde kayıtlara geçmesini rica ediyorum.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - İlk defa geliyoruz Sayın Başkanım

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ben tekrar söylüyorum: Çünkü gerçek dünyada yaşıyoruz, teori yapmıyoruz, hakikat üzerine yaşıyoruz. Evet, siyaset, politika çok ciddi bir şeydir. Bu anlaşmanın gecikmeden hayata geçmesi konusunda teknik olarak benim içimde bir soru işareti yok, yaptığınız açıklamalar doğrultusunda. Ancak işin daha şık olması tabiriyle söylersek, bundan sonraki görüşmelerin de bu şekilde tavsiye edilmesini öneriyorum ve Filistin halkına vereceğimiz destekten dolayı da -hem de ilk Komisyon toplantısı olması hasebiyle- Cumhuriyet Halk Partisi temsilcimizin dile getirmiş olduğu şerh koymanın gözden geçirilmesini rica ediyorum, takdir kendilerindir ama kendilerinin önerilerinin de bir tavsiye olarak Komisyonumuz tarafından Dışişleri Bakanlığımıza iletilmiş olduğunu da ortaya koyuyorum.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkanım, geçen gün de imzasız bir anlaşma gelmişti, onu da hatırlatmak lazım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Geçmişi değil bugünü konuşuyoruz Yunus Bey, dolayısıyla bu noktada daha yakın takipte olacağımızı söyleyelim.

Bununla beraber, yapılan müzakerede dile getirilen hususlarda şunu söylemek isterim ki, biz dış politikamızı Türkiye olarak, özellikle de 2002’den sonraki AK PARTİ hükûmetlerinde... Ki Türkiye’nin dış politikasında daha önce de bu şekildedir. Biz, Kıbrıs Barış Harekâtı’nı ülke olarak yaparken doğru olduğunu düşündüğümüz şeyi yaptık, Kıbrıs’ta o günden bugüne yanımızda fazla kimse olmadı diye hatırlıyorum, yanlışsam düzeltirsiniz ama yalnızlık ise eğer bu, doğruyu yapmanın bedeli bu ise biz bunu yaparız ve aynı şekilde yine...

HASAN TURAN (İstanbul) – Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ayrı.

HASAN TURAN (İstanbul) – Atasözü.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bu, aynı şekilde Azerbaycan- Ermenistan konusundaki ihtilafta, artık sıcak çatışmanın da içerisine aldığı durumda Cumhurbaşkanımız yine yakın zamanda çok açık bir şekilde dile getirmiştir. Bedel neyse doğrular doğrultusunda öderiz, biz böyle bir millet olduğumuzu düşünüyoruz ve bu konuda tabii ki siyasi farklı görüşler olabilir ama Dışişleri Bakanlığının değerli bürokratlarının, çalışanlarının Türkiye’nin çıkarlarını ve haklıklarını, doğruluklarını her ne şekilde olursa olsun korumakla görevli olduklarını düşünüyorum. Bu, eğer birtakım grupları veya toplantılardaki kişileri, ülkeleri özellikle de Avrupa Birliğine sırtını dayayan bazı şımarık devletleri rahatsız ediyorsa olsun, varsın rahatsız olsunlar, istedikleri yerde söylesinler, karşılarında Türk diplomasisinin ve Türk milletinin sesini bulurlar diyerek teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır diyorum.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1’inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE FİLİSTİN ULUSAL YÖNETİMİ ADINA FİLİSTİN
KURTULUŞ ÖRGÜTÜ ARASINDA GEÇİCİ SERBEST TİCARET ANLAŞMASI İLE
KURULAN ORTAK KOMİTE’NİN; TEMEL TARIM ÜRÜNLERİ VE İŞLENMİŞ
TARIM ÜRÜNLERİ İLE BALIKÇILIK ÜRÜNLERİNDE TAVİZ DEĞİŞİMİNE
DAİR PROTOKOL İ’E AİT TABLO I’IN TADİLİ HAKKINDA 1/2020 SAYILI KARARI İLE
GEÇİCİ SERBEST TİCARET ANLAŞMASI’NIN “MENŞELİ
ÜRÜNLER” KAVRAMININ TANIMI VE İDARİ İŞ BİRLİĞİ YÖNTEMLERİNE
İLİŞKİN PROTOKOL II’SİNİN TADİLİ HAKKINDA 2/2020 SAYILI KARARININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA VE ANLAŞMANIN
PROTOKOLLER VE EKLERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİN
CUMHURBAŞKANINCA DOĞRUDAN ONAYLANMASINA DAİR YETKİ
VERİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 9 Ocak 2020 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Ulusal Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasında Geçici Serbest Ticaret Anlaşması ile Kurulan Ortak Komite’nin; Temel Tarım Ürünleri ve İşlenmiş Tarım Ürünleri ile Balıkçılık Ürünlerinde Taviz

Değişimine Dair Protokol 1'e Ait Tablo 1'in Tadili Hakkında 1/2020 Sayılı Kararı ile Geçici Serbest Ticaret Anlaşması'nın 'Menşeli Ürünler' Kavramının Tanımı ve İdari İş birliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sinin Tadili Hakkında 2/2020 Sayılı Kararı'nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 10/2/2005 tarihli ve 5301 sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Filistin Yönetimi Adına Filistin Kurtuluş Örgütü Arasındaki Geçici Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanunun I inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birinci fıkrada belirtilen Anlaşmanın protokolleri ve eklerine ilişkin değişiklikleri doğrudan onaylamaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.”

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (I) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü redaksiyon yetkisiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/3003) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında İstanbul Milletvekili Hasan Turan, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 9 Ekim 2020 Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Gündemimizin 5'inci ve son maddesine geçiyoruz:

5.- *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunmasına ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanıca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/3055) (*****)*

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Azerbaycan'la başladık, Azerbaycan'la bitireceğiz. Saat çok ilerledi, üyelerimizden izin isteyenler var. Önerim çok hızlı bir şekilde –eğer sizin de kabulünüzse- Azerbaycan'la ilgili durumu da göz önünde bulundurarak bu anlaşmayı hızlı bir şekilde geçirmeye çalışmak.

***** (2/3055) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunmasına ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi.

(2/3055) esas numaralı Kanun Teklifi 16 Temmuz 2020 tarihinde TBMM'ye sunulmuş, 23 Temmuz 2020 tarihinde ise Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığı temsilcisine veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Esasen ilk başta Azerbaycan'la sahip olduğumuz çok boyutlu ve kapsamlı ikili ilişkilerimize değinmiştim. Bunun içerisinde, tabii, ekonomik ve ticari ilişkilerimiz son derece önemli bir yer tutuyor. 2002 yılında Azerbaycan'la ticaret hacmimiz sadece 167 milyon dolardı, bu rakam 2019 yılında 26 katlık bir artışla 4 milyar 350 milyon dolara yükseldi ama biz bu düzeyi de ikili ilişkilerimizin derinliği göz önünde bulundurulduğunda yeterli görmüyoruz ve nitekim, Cumhurbaşkanlarımız, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev bu meblağı en kısa sürede 15 milyar dolara çıkarma konusundaki ortak irademizi vurguladılar ve hedefi, çıtayı bu noktaya koydular, bunun için de her türlü mekanizmayı bir an evvel hayata geçirip bu hedefe ulaşmayı planlıyoruz.

Tercihli Ticaret Anlaşması da bu mekanizmaların ve hukuki zeminin en önemli unsurlarından biri. Tercihli Ticaret Anlaşması çalışmalarına 2015 yılında başlandı, 2017 ile 2018 tarihleri arasında 4 tur teknik müzakere gerçekleştirildi ve 25 Şubat 2020 tarihinde yapılan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi sırasında anlaşma metni Bakü'de imzalandı. Azerbaycan 31 Mayıs 2020 tarihinde anlaşmayı onayladı. 2007 yılında imzalanan Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması bu anlaşmanın temelini oluşturuyor. Türk Cumhuriyetleri ile aramızda tercihli rejim sağlayan ilk ve tek anlaşma olması bakımından şu anda anlaşma bu bakımdan da özel önem taşıyor. Temel gayemiz Azerbaycan'la ticarete konu olan malları çeşitlendirmek. Anlaşma kapsamında, karşılıklı olarak avantajlı olduğumuz işlenmiş ve işlenmemiş gıdalardan oluşan on beşer üründe belirlenen kotalar dâhilinde gümrük vergileri sıfırlanacak. Anlaşmayla Azerbaycan'a hâlihazırda başka ülkelerden ihraç ettiğimiz ürünlerde kota tanıdık, tabiatıyla Azerbaycanlı üreticiler rekabetçi fiyatlar sunarlarsa sağlanan kotalardan yararlanacak. Azerbaycan'ın bize kota sağladığı ürünlerde ülkemiz nispi avantaja sahip, üreticilerimize Azerbaycan pazarına girmeleri için böylece yeni bir kanal açıyoruz. Böylece yine bütün bu süreçlerin sonunda inşallah 15 milyar dolar hedefine en kısa sürede ulaşmayı hedefliyoruz. Anlaşmayla gümrük vergilerine ilave olarak tarife dışı engeller ve malların dolaşımında eş değer etkiye sahip tedbirler karşılıklı olarak kaldırılacak. Anlaşma çerçevesinde, Azerbaycan'la işleyişi ve kaydedilen ilerlemeyi gözden geçirecek bir ortak komite de kuruyoruz, uzmanlar düzeyinde. Şartlar gerektirdiği takdirde Azerbaycan tarafını bilgilendirmek suretiyle kısıtlama tedbirleri de alabileceğiz. Orta vadede bu anlaşmanın kapsamının genişletilmesini, hizmet ticareti ve yatırımları da kapsayacak yeni nesil bir serbest ticaret anlaşmasına dönüştürülmesini planlıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ –Teşekkür ediyorum.

Ticaret Bakanlığı temsilcimizin ekleyeceği bir husus var mıdır?

Buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Çok kısa Sayın Başkanım.

Bu anlaşmanın bize 108 milyon dolar civarında bir artış, ticaret hacmi artışı sağlayacağını bekliyoruz. Bunun 65 milyon dolarlık kısmı Türkiye’den Azerbaycan’a, 43 milyon dolarlık kısmı da Azerbaycan’dan Türkiye’ye olacak. Bir noktanın daha altını çizeyim: Azerbaycan açısından BDT ülkeleri haricinde tesis edilen ilk ve şimdilik tek tercihli rejim Türkiye’yle yapılan rejimdir.

Arz ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen veya soru sormak isteyen Komisyon üyemiz varsa söz vermek istiyorum.

Teşekkür ediyorum, olmadığını gördüm.

Teklifinin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1’inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAIJAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNMASINA VE ANLAŞMANIN EKLERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİN
CUMHURBAŞKANINCA DOĞRUDAN ONAYLANMASINA DAİR YETKİ VERİLMESİNE
İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – (1) 25 Şubat 2020 tarihinde Bakü’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında, Tercihli Ticaret Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen anlaşmanın eklerine ilişkin değişiklikleri doğrudan onaylamaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 – (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığı’na

(2/3055) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak’ın özel sözcü olarak atanması teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 9 Ekim 2020 Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Değerli katılımcılar, değerli üyelerimiz; sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus yoksa Dışişleri Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı 1'inci Toplantısını kapatıyorum.

Komisyon üyelerimize ve yürütme temsilcilerine teşekkür ediyorum. Uzun ve verimli bir toplantı olduğunu düşünüyorum.

Hepinize iyi günler ve Genel Kurulda iyi çalışmalar diliyorum.

Kapanma saati: 13.47

